

På lur i etern

Sverigedemokrater och slöjor i Ring P1

sandra Barcella
Sanna Jansson
Marie Wenger

Journalistprogrammet, JMG,
Göteborgs universitet, ht 2009

Innehåll:

Ledare, s.4

Så fungerar det, om Ring P1 s.5

Det förlovade landet - främlingshat och smygrasism,
s.6

Det offentliga samtalet, s.8

De fyra debatterna:

Debatten om islam, s.12

Debatten om slöjan, s.14

Debatten om språket, s.18

Debatten om Sverigedemokraterna, s.21

Bemötandet styr samtalet, s.24

Eterröster, programledarna:

Täppas Fogelberg, s.28

Alexandra Pascalidou, s.32

Agneta Furvik, s.38

Tomas Tengby, s.42

Experter: Kent Asp och Erica Hedin, s.44

Vår fakta svart på vitt, s.46

Krönika: Vem bryr sig om Ring P1, s.48

Förtryck är kollektivt, åsikter individuella, s.49

Ledare:

Ring P1- demokratins avantgarde eller en rasistisk megafon?

TEXT OCH BILD: SANNA JANSSON

Förra riksdagsvalet fick Sverigedemokraterna 2, 93 procent och runt om i Europa är främlingsfientliga partier redan en del av etablissemangen. Invandringen till Europa är fortsatt stor och i mötet mellan olika kulturer uppstår både tolerans och intolerans. En omdiskuterad fråga är hur media egentligen ska bemöta de röster och de politiker som kritiserar invandring och andra kulturer så hårt att de betraktas som främlingsfientliga. Ska svenska journalister lägga på locket eller ta fajten?

Det är nio år sedan Sveriges Radio började sända Ring P1. Varje vardag får radiolyssarna fyrtio minuter i etern där de diskuterar allt från pensionärens ekonomiska situation till debatt om huruvida man bör använda slöja eller inte.

Mellan den 28 september och den 23 oktober 2009 lyssnade vi på samtliga Ring P1:s sändningar. Vi frågade oss hur ser det offentliga samtalet i Ring P1 ut? Hur debatterar inringarna om invandring och andra kulturer? Och hur hanteras debatten av inringare och programledare?

När Ring P1 startade var de skeptiska rösterna många, framförallt var det journalister som kritiserade programmet. Sedan dess har kritiken mattats något men senast förra året kallade Expressens Ann-Charlotte Marteus programmet för rasistradio. Hon beskriver Ring P1 som en "intolerant tokvind". Är det viktigt att public service har ett program för främlingsfientliga, frågar hon sig. Lägga ned programmet, tycker hon.

Programmets förespråkare menar tvärtom att det är viktigt för demokratin att föra ett offentligt samtal som inte är styrt av eliten, utan grundar sig på vanliga människors synpunkter. Erica Hedin som har varit projektledare på programmet intar i Svenska Dagbladet den 8 maj 2005 just den ståndpunkten. "En timme om dagen med oredigerade synpunkter från människor som inte representerar något annat än sig själva är tydligen för mycket." Hon po-

ängterar att det är viktigt att journalister lär sig lyssna på vanliga människor.

Så hur är det egentligen? Är Ring P1 ett rasistiskt forum dit bara idioter ringer in för att uttrycka unkna åsikter? Som spär på fördomar och förstärker stereotyper? Är Ring P1 ett intolerant program som motarbetar demokratins kärna om alla människors lika värde, eftersom de släpper fram åsikter som annars inte anses rumsrena? Eller är det

tvärtom? Är Ring P1 ett program som ger den vanliga människan en röst och som genom samtal och debatt luftar och motarbetar rasistiska röster? Ring P1:s Göteborgsredaktion har både problematiken och sin ståndpunkt klar för sig.

– Det är en debattfråga som alla andra. Vi vet att lägga locket på är det sämsta vapnet av alla, man kan inte censurera en fråga, säger Linda Belanner, programproducent i Göteborg.

I ett Sverige där Sverigedemokraterna har mer medvind än någonsin tidigare, är alltså frågan om att ta fajten eller inte en brännande fråga. Hur ska man bäst bemöta intolerans? Åsikterna går isär både bland journalister, politiker och lekmän. Statsvetaren Carl Dahlström menar att en politisering av invandrarfrågan automatiskt ger främlingsfientliga röster en legitimitet och i längden kommer att ge dem fler röster i politiska val. Ta inte fajten, menar han. Andra menar att yttrandefrihet och den demokratiska ambitionen att bekämpa rasism gå hand i hand. Genom att bemöta främlingsfientliga röster motarbetar man dem. Ring P1 är ett exempel på just den strategin. Programmets ambition är att låta alla, oavsett åsikt, komma till tals, gör det till en unik debattarena i svensk media. *På lur i etern* beskriver hur Ring P1:s ivriga telefonörer debatterar kring invandrare och andra kulturer. Några är intoleranta, andra är toleranta. *På lur i etern* beskriver och diskuterar för- och nackdelar med en debatt som har som ambition att dra fram alla åsikter i ljuset.

"Är Ring P1 ett rasistiskt forum dit bara idioter ringer in för att uttrycka unkna åsikter? Som spär på fördomar?"

Ring P1 fakta

Startade: År 2000

Lyssnare: Mellan 200.000 – 300.000 varje dag

Sändningstid: Måndag till fredag 9.20-10.00

Programledare: Agneta Furvik, Alexandra Paschalidou, Elisabeth Höglund, Kattis Ahlström, Kjell Albin Abrahamsson, Nina Glans, Pia Sjögren, Sofie Ericsson, Stina Lundberg Dabrowski, Tomas Tengby och Täppas Fogelberg.

Programidé på sr.se:

”Ring P1 är ett direktsänt debattprogram där du som lyssnare ringer in och bestämmer vad du vill prata om”

Redaktioner: Göteborg (huvudredaktion), Stockholm, Malmö, Sundsvall och Umeå.

Telefonnumret: För att ringa Ring P1 slår man 099-510 10 och samtalet kostar en krona.

Linda Belanner, producent i Göteborg brukar börja programmet med en kvinna, då ringer fler kvinnor in, säger hon.

Så fungerar det

TEXT OCH BILD: SANNA JANSSON

När programmet startade för nio år sedan var kritiken från andra journalister hård. Karin Nordberg skriver att kritiken bland annat handlade om att vissa såg det som en dekorativ gest av SR att starta ett program där allmänheten skulle komma till tals men att det i själva verket inte var så.

Den som ringer in till programmet kommer först till slussen. Slussmedarbetarna är oftast journalister, för att de ska kunna ställa de rätta frågorna får vi veta, på vår deltagande observation. ”Du har kommit till Ring P1, vem talar jag med?” möts varje inringare av från slussens telefonister. Inringare som har ett nytt debattämne, eller en ny vinkel på ett pågående debattämne och som kan argumentera bra för sig är redaktionens förstahandsval. Men det finns också en önskan om att det ska vara lika många kvinnor som män och att de med utländsk bakgrund ska bli fler, framförallt är kvinnor med utländsk bakgrund underrepresenterade i programmet.

– Jag brukar börja med en kvinna, då ringer fler kvinnor in, säger Linda Belanner, programproducent i Göteborg.

Tanken är att vem som helst ska kunna ringa in om vad som helst. Och ämnena varierar onekligen, från helbrägdagörelse, miljöfrågor, pensionärs situation, polisvåld till slöjan och islam. Linda Belanner säger att det handlar om att fånga upp en debatt och att uppmana fler att ringa in.

Det förlovade landet - främlingshat och smygrasism

Invandrarna i Sverige var synonymt med hyllad arbetskraft under 1960-talet, men klimatet i media har förändrats mycket sedan dess. Mot slutet av 1980-talet började invandrare beskrivas som ett hot enligt medieforskaren Ylva Brune. Följ med på en historisk tillbakablick som mynnar ut i 2000-talet och mediebilderna av invandrare idag.

TEXT: SANDRA BARCELLA

Invandrarna kom till Sverige först vid mitten av 1960-talet. Innan dess hade de kallats för "utlänningar," men i samband med den dramatiska ökningen av importerad arbetskraft under 1960-talet, lanserade svenska myndigheter det mer inkluderande begreppet "invandrare." Medieforskaren Ylva Brune talar om en invandrapolitisk retorik som hade en visionär, inkluderande ton. 1975 antog en enig riksdag tre stolta mål för svensk invandrapolitik: Jämlikhet, Valfrihet, Samverkan.

Ylva Brunens studier av nyhetstexter under 1976, visar att termen "invandrare" vid den tidpunkten helt hade ersatt 1960-talets "utlänningar" och "utländska ligor." Men det nya begreppet var redan från början problematiskt. I 1977 års rapport från Statistiska centralbyrån står exempelvis följande:

"Av 'andra- och tredjegerations' invandrarna i Sveri-

ge, dvs barn och barnbarn till utlänningar som invandrat till Sverige, torde en stor del vara språkligt och kulturellt assimilerade, medan andra har behållit vissa kulturella särdrag. Av bl a denna anledning är det svårt att på ett entydigt och meningsfullt sätt definiera begreppet 'invandrare.'"

Det räcker alltså inte med att ha invandrat för att vara en invandrare. Enligt rapporten från Statistiska centralbyråns rapport skulle invandrare också uppvisa "kulturella särdrag." En invandrare skulle vara annorlunda.

Samtidigt får en svensk invandrare inte vara för annorlunda. Bakom toleranta integrationsideal döljer sig enligt Ylva Brune också krav på assimilering. Idealet om religionsfrihet krockar exempelvis i praktiken med svenska ideal kring jämställdhet och sexualitet. Invandrare bör bara utöva sin egen religion och kultur så länge de inte

utmanar svenska moderna värderingar.

Statistiska centralbyråns svårigheter med att definiera en invandrare är bara en försmak på de kommande decenniernas tveksamhet kring invandrarfrågor. Enligt statsvetaren Carl Dahlström har svenska politiker åtminstone alltsedan sextioalet undvikit att alls politisera invandrarfrågor. Folkpartiets förslag om språktest för invandrare i valrörelsen 2002 är det närmaste vi har kommit en politisering, menar Carl Dahlström. Annars har partierna varit ovilliga att diskutera sådana frågor. Han tar upp exemplet Ny demokrati:

– Det är en missuppfattning att

Ny demokrati kom in i riksdagen på invandrapolitiken. I första hand var de ett anti-etablissemangsparti. Sedan radikaliserades de och blev ett anti-invandrarparti. I valrörelsen 1994 försökte de politisera invandrarfrågan, men de etablerade partierna hakade inte på. De gjorde inte frågan till en valfråga.

Främlingsfientlighet på nittiotalet

Med tiden kom riksdagens stolta 1977 års mål för invandrapolitiken – "Jämlikhet, Valfrihet, Samverkan" – att ersättas av en mycket mer problematisk syn på invandring. Ylva Brune beskriver i sin forskning hur sjuttioalets hyllning av arbetskraftsinvandring under slutet på åttiotalet istället ersattes av en rädsla för okontrollerbara horder av invandrande flyktingar. Invandrarna blev helt enkelt ett problem för myndigheterna.

Som fredsforskaren Elisabeth Abiri har uttryckt det började flyktingar att ses som ett hot mot rikets säkerhet i nittiotalets politiska diskurs. Flyktingarna kom utan identitetshandlingar, och därför var de suspekta. Flyktingströmmarna var en arbetsbelastning för svenska myndigheter, och därför ett hot mot ordningen i landet. Flyktingarna riskerade att ge upphov till främlingshat och rasism, för de var ju alldeles för många.

Elisabeth Abiri förklarar den politiska framgången för dessa påståenden genom att de knöts till "vår säkerhet." Myndigheter och media skapade tillsammans en bild av invandrare som ett hot och en belastning.

Vi och dom? Invandrare idag

Medieforskaren Kent Asp har en positiv bild av vad som sedan hänt under 2000-talet. 2001 skrev han i DN att avgränsningen mellan "vi" och "dom" höll på att minska,

och han håller fast vid den åsikten än idag. Invandrare blev plötsligt vanliga människor.

Samtidigt har 2000-talet ändå bjudit på hätska debatter. Kanske inte kring det politisk känsliga begreppet "invandrare," men väl kring islam och påstått muslimska kulturyttringar. Ylva Brune beskriver i sin forskning hur de kvinnliga offren för hedersmord idealiseras, samtidigt som de manliga förövarna demoniseras. En kolsvart presentation av förtryckta kvinnor och våldsamma manliga tyranner skapar en mycket ensidig bild av muslimer i både kvällspressen och mer högaktade tidningar som Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Enligt Ylva Brune är det ett problem att själva den mediala konstruktionen av tragedierna både

innehåller och frammanar främlingsfientliga stereotyper. Som det stod i Aftonbladet 1997 på tal om hedersmord:

"Att tragedier av den här typen ökar främlingsfientligheten i Sverige är Riyadh Al-Badawi väl medveten om:

– Det svartmålar invandrarna ännu mer, får dem att framstå som konstiga människor som inte kan leva som svenskar. Därför är det mycket viktigt att påpeka att det är en begränsad grupp som lever med den här traditionen."

Under 2000-talet har den värsta debatten kring hedersmord kretsat kring Fadime när hon mördades den 21:e januari 2002. Reaktionerna i medierna lät inte vänta på sig. Jan Helin, numera chefredaktör på Aftonbladet, skrev:

"Är det något fel på Sverige eftersom vi inte kan få en illiterat man med medeltida kvinnosyn från Anatoliens mer otillgängliga bergsområden att fatta att det ovillkorligen och i alla lägen alltid är fel att mörda sin dotter? Debatten i veckan pekar mot att svaret på frågan är nej."

I jämförelse med den debatten, är åtminstone Täppas Fogelberg en av de programledare som är mycket tacksam för att höstens debatt kring islam och kulturella seder inte varit lika hätsk, utan åtminstone har gått att resonera med Ring P1:s inringare om.

Källa:

Ylva Brune: *Nyheter från gränsen*

Carl Dahlström: *Nästan välkomna*

Det offentliga samtalet

Det talas en hel del om det offentliga samtalet i samband med medierna. Om innehållet i, makten över och tillträdet till det. *På lur i etern* pratar också om det offentliga samtalet. Men vad är det egentligen för något, detta samtal som tycks sväva fritt i luften, mellan människor som kanske aldrig ens har träffats? Och vad ska det vara bra för?

TEXT: MARIE WENGER

”Människan har ensam bland djuren fått talets gåva. Medan låtet är en signal om smärta eller njutning och därför finns även hos de övriga djuren [...] så finns talet för att visa på det som är till fördel eller skada, och sålunda även det som är rätt och orätt.”

Så skrev Aristoteles om människans språk i *Politiken*. Han menade att just vår förmåga att tala är vad som gör

oss till samhällsvarelser. Att man kan tala med varandra, och på så sätt tillsammans komma överens om vad som är rätt och fel, är något helt grundläggande för att människor ska kunna leva tillsammans.

För statsvetaren och filosofen Jürgen Habermas är samtalet mellan medborgare själva demokratins kärna. Habermas förordar en deliberativ demokrati, som till skill-

nad från andra demokratimodeller lägger tonvikten vid samtalsprocessen. Ett samhälle är inte bara en samling individer där var och en på bästa sätt försöker uppnå sina egna, individuella mål. Vilka mål som är värda att sträva efter och vad som tjänar det allmänna bästa måste ständigt vara föremål för diskussion. Den demokratiska staten kan därför inte bara vara en samling institutioner som stiftar lagar och ser till att de efterföljs. Den måste skapa möjligheter att föra ett samtal om det som angår oss alla, det offentliga.

Ideal och verklighet

Det deliberativa eller diskursiva samtal som Habermas talar om är inte vilket samtal som helst. För att ett samhälle ska kunna slå fast vad som är sant, universellt och rättvist måste alla argument komma fram i ljuset och prövas rationellt, och alla medborgare måste kunna delta på lika villkor i den processen.

Det här är förstas ett ideal. Verklighetens offentliga samtal är ofta splittrade och utestängande. Människor talar förbi varandra eller lyssnar helt enkelt inte. Ojämna maktförhållanden i samhället skapar ojämlika samtal. Habermas själv menar att det offentliga samtal som fördes i borgerliga kretsar i kapitalismens ungdom har brutits ner under 1900-talet, och ersatts av en intressekamp där alla ståndpunkter formulerats redan innan de når offentlighetens ljus.

Går det någonsin att komma ens i närheten av det universella? Idén om deliberativ demokrati har kritiserats just för att den bygger på en önskedröm. Ändå finns det en stark tro på det offentliga samtalet i Sverige. Demokratiutredningen från år 2000 talar faktiskt för "en deltagardemokrati med deliberativa kvaliteter". Det är detta idealet vi har att förhålla oss till.

Vems offentliga samtal?

Ändå verkar det inte helt självklart att alla ska få delta på lika villkor. Mycket av dagens offentliga samtal förs i medierna, och det är sällan vem som helst som kommer till tals. Politiker, experter och proffsdebattörer får plats på tidningarnas debattsidor och uttalar sig i tevesofforna. Visst bryr sig journalister om vanligt folk också; de är ständigt på jakt efter sitt case som ska illustrera och beröra. Men hur ofta låter man egentligen de där vanliga människorna formulera vad de tycker, och tar man deras åsikter på allvar?

Det kommer att talas mycket om elit och vanligt folk i det här magasinet. Är det överhuvudtaget ett problem att det finns en sådan uppdelning? Inte nödvändigtvis, menar statsvetaren Carl Dahlström:

– Det beror på hur man ser på demokratin. En represen-

tativ demokrati som vår är en i sig elitistisk konstruktion. Den utgår från att inte vem som helst kan styra landet, utan vi väljer den som passar bäst. Det är inbyggt i systemet att opinion ska drivas uppifrån.

Kanske är det sunt att inte vem som helst får säga vad som helst i det offentliga samtalet. Kanske räcker det med att den stora massans uppfattningar kommer till uttryck i val och opinionsundersökningar. I så fall är mediernas uppgift, snarare än att ge alla medborgare en plats i diskussionen, att informera dem så att de kan välja sida när det är dags att gå till valurnorna.

Men det finns många som inte håller med om det. Under 90-talet har en journalistisk rörelse växt fram som menar att dialogen mellan vanliga människor är livsnödvändig för samhället. Journalisterna måste hjälpa till att skapa en sådan dialog. Det kallas Public journalism. "Journalistiken ska utgå från folks spontana, kanske fördomsfulla åsikter, men sedan organisera ett samtal som hjälper till att vaska fram mer genomtänkta slutsatser och lösningar." Det menar Petter Beckmann, en svensk förespråkare av Public journalism.

Ring P1: en offentlig arena att räkna med?

"Problemet med "Ring P1" är ganska enkelt, om man bara vågar erkänna det: Demokratin mår bäst av att alla inte kommer till tals hela tiden. Om vi ständigt påminns om alla dumheter som folk säger och tycker, blir det i stället svårt att minnas de goda och högtidliga argumenten för att alla ska vara med och bestämma. Att vi tycker olika saker är dumma ändrar inte det."

Så skrev Johan Hakelius i Aftonbladet den 27 maj i år. En smula ironiskt, måhända, men han sätter fingret på en öm punkt. Det är något som skaver med vanligt folk. "Jag får ångest av att lyssna på Ring P1" säger en vän till mig, och hon är inte den första jag hör liknande saker från. Andra tycker att Ring P1 är underhållande. Det finns ju så många tokar där ute.

Pratar man med Ring P1:s medarbetare låter det annorlunda. De menar att Ring P1 är en seriös och viktig debatt. Att den har förändrat det svenska medielandskapet. Ring P1 har valt sida. Här finns en uttrycklig ambition att låta vanligt folk komma till tals. Vem som helst kan ringa in och ämnesvalet är fritt. Precis som Habermas vill ha det, eller?

Källor:

Aristoteles, Politiken
Habermas: Borgerlig offentlighet
Habermas: Diskurs, rätt och demokrati (s.75-92)
Demokratiutredningen, s.23
Beckman: Riv stängslan, s.14

Fyra veckor, fyra programledare, fyra stora debatter. Mellan den 28:e september och den 26:e oktober var debatten om invandring och andra kulturer i Ring P1 fokuserad på slöjan, islam, sverigedemokraterna och om vilket språk man bör tala i Sverige. Givetvis var argumenten många, både kritiska och försvarande. Vi ska se hur varje debatt såg ut.

"Niqab säger mer om männen än om kvinnorna."

"Alla pojkar borde få lära sig att se på flickor och kvinnor som jämbördiga människor."

"Var och en ska ju få vara klädd som han eller hon vill."

"Blockera vägen för dom trångsynta människor som vill förbjuda slöjan."

"..jag skulle vara lika tveksam att anställa en tjomme ifrån Rom"

"Skulle politiker nånsin prata om att förbjuda solglasögon?"

"...jag måste säga att jag blir lite rädd när jag ser sånt"

"En svart påse med en springa för ögonen"

"Dom förtjänar inte att leva i det här landet."

"...så har vi ju byggt hela samhället efter våra praktiska behov litegrann."

"..de betar sig båda grupperna som en sexobjekt"

"...orsaken till detta är att män inte ska ha något ansvar för sina handlingar..."

"Jag är för slöjan, emot burka och niqab"

"...det visar på något sätt ett förakt för de som inte har möjlighet att välja"

"Är det bara utländska kvinnor som inte får skylta håret?"

".. det är ju mitt högst personliga frivilliga val att bära slöja.."

"Även grupper som vegetarianer kan bli som nyfrälsta troende."

"Varför anger inte den så kallade heliga skriften att män ska täcka sina ögon?"

"Generaliseringar är läskiga."

"..jag menar det där är upp till var och en och så."

"Vem är vi som dömer andra"

"Hur mycket ser man av den egentliga personen om en kvinna har färgat håret sminkar sig och bär mörka solglasögon?"

"Det finns en tendens att vi trivialiserar det här, det vi har lyckats uppnå i västvärlden."

"Religion sitter i hjärna och hjärta - inte i kläder inte"

"Islam har en målsättning och det är världsherravälde"

"Religioner har väl ingenting med flyktingar att göra."

"...varför har det inte bildats någon motrörelse bland alla muslimer..."

"Islam är ju sanningen"

"Islam är en religion armerad med en totalitär ideologi"

"...jag kan göra någonting dumt, så det betyder inte det är islam som har sagt att jag ska göra någonting dumt..."

"...vad dom hära sverigedemokraterna behöver, det är att sitta och äta kanelbullar hos mormor och bli kramade och doppa i chokla"

"Är det Anna Anka som skrivit Bibeln?"

"Det är därför som jag ringer eftersom att jag vill motverka islamofobin."

"Jag är inte Sverigedemokrat. Men jag ömmar för principen."

"...de kommer att proteströsta på Sverigedemokraterna"

"sju stora slag i luften"

"Sverigedemokraterna får nåt slags status som de egentligen inte ska ha"

"Det är bättre med en direkt debatt helt enkelt."

"Och mellan mexitegelvillor frodas smygrasismen..."

"...jag hoppas och tror att det här är en process och att Sverigedemokraternas röst den så sakta tynar bort och ut..."

"...de hade de kommit in förra gången, kanske med två tre gubbar som hade suttit där och gapat va..."

"...och jag hoppas att han säkert nån gång kommer bli muslim, det hoppas jag"

"...och ändå sitter ni med i fascistiska grupperingar i EU gladeligen."

"Jag kan prata holländska när jag kommer dit."

"...de talar med varandra, de som har affären, på sitt språk"

"...det är lite tråkigt om folk ska envisas med att prata sitt hemspråk."

"...då för vi också konversationen på engelska även om det inte har direkt med jänkarna själva att göra."

”Den abstrakte muslimske mannen fotograferas med byxbaken i vädret som en av många i bön eller är barfota med uppkvalade byxben i samband med toagningen inför bönestunden. Han har skäggstubb och lyckliga ögon och sitter på kafé eller på en bänk på ett förortstorg”

Ylva Brune

Debatten om islam: Beslöjade kvinnor och fanatiska män

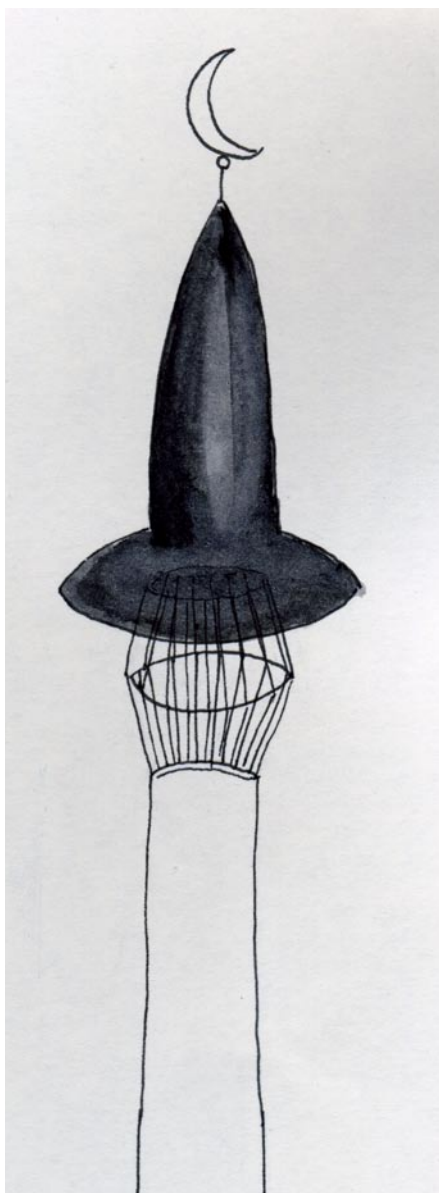
Koranen var den flitigast omnämnda boken i Ring P1 under oktober. Inringare som ville kritisera Koranen byggde sin argumentation på bokstavliga tolkningar. De som istället försvarade Koranen var mer intresserade av islam som idé. De ställde sig frågande till att enskilda muslimer buntas ihop i en samling stereotyper kring hur de lever.

TEXT: SANDRA BARCELLA BILD: MARIE WENGER

Islam är hett i höst. Under nittioalet gick vågorna höga kring Lasermanen, Ny demokrati och flyktingarna som kom från det forna Jugoslavien. Det handlade om invandrare. 2000-talets politiska världskarta har istället präglats av händelser som den elfte september, det efterföljande kriget i Afghanistan och störtandet av Saddam Hussein.

Händelserna har förskjutit fokus i svenska medier, från invandrare till muslimer och islam. Under fyra veckor i oktober talades det mycket om invandrare och främmande kulturer i Ring P1: 36 procent av de sammanlagt 230 inringarna under den månaden valde att prata om invandring och andra religioner. Men medan 52 personer ringde för att kritisera eller försvara andra kulturer och religioner, ville bara 13 personer försvara eller kritisera invandring. Samtalen handlade med andra ord sällan om invandring i allmänhet, men desto oftare om islam och om muslimer i Sverige.

Debatten var hetast kring specifika frågor, som bruket av slöja och Sverigedemokraternas eventuella främlingsfientlighet, men ett återkommande sidospår under oktober var också en mer generell och teoretisk diskussion kring islam och islamofobi. Koranen stod ofta i centrum: Alexandra Pascalidou tampades med inringare som hävdade att det står

svart på vitt i Koranen att muslimerna bör ta över världen och att de otrogna måste avrättas. Täppas Fogelberg argumenterade emot idéer om att 2000-talets olika terroråd härstammar ur Koranens budskap.

Korankritik och försvarstaktik

De islamofobiska påståendena och Korankritiken ledde till protester i Ring P1 både från sekulariserade svenskar och muslimer. En vanlig försvarstaktik bland de inringare som reagerat på olika påståenden om Koranen var att jämföra Koranen med Bibeln.

Inringarna Kristoffer Müller och Adam Flam tog exempelvis upp att Bibeln hävdar att folk ska stenas till höger och vänster, att hierarkier beskrivs som instiftade av Gud, och att kvinnan hålls för underlägsen gentemot mannen. Som motvikt till den elfte september refererade islams försvarare till korståg och dåd som har begåtts i kristendomens namn. ”Det verkar som islam har förknippats med terrorism, med och det är bara det debatten handlar om tyvärr. Det är ingen som talar om att det finns även högerextremistiska grupper även inom kristendomen och i andra religioner.” sa Kristoffer Müller.

Snarare än att försöka rentvå Koranen ville dessa inringare lyfta fram att Koranen i alla fall inte är värre än Bibeln. Under Täppas Fogelbergs

programvecka ringde även personer som ville lyfta fram positiva tolkningar av Koranen istället för att jämföra med Bibeln. De var alla muslimer själva. De muslimska inringarna pratade om Koranens medmänskliga budskap och de goda rättesnören som finns i skriften.

Driss Alaoui från Solna ringde exempelvis in under Täppas Fogelbergs programledarvecka för att förklara skillnaden mellan islams kärna och kulturella seder. Enligt Driss Alaoui och

flera andra inringare utgörs islams kärna av en samling moraliska värderingar som definierar hur vi bör bete oss mot våra medmänniskor. Slöjan, omskärelse och andra seder som ofta förknippas med islam är enligt Driss Alaoui inget annat än kulturella traditioner.

Inringare som Driss Alaoui och Sawad Mijan skiljde på islam som idé å ena sidan och de seder som vissa muslimer följer å den andra. Exempelvis sammanfattade Driss Alaoui sina åsikter för Täppas Fogelberg med att säga: "Alla religioner sitter i hjärna och hjärta, inte i kläder inte."

Skilj på islam och muslim!

De muslimska inringarna poängterade skillnaden mellan islam och vad enskilda muslimer gör. Sawad Mijan var en av dem som pratade om skillnaden mellan islam och en muslim: religionen islam kan inte vara dålig, men en muslim kan göra fel.

Sawad Mijan vill alltså att olika muslimers handlingar betraktas som enskilda individers ageranden, istället för att buntas ihop i generaliseringar kring muslimer och islam.

Det är en gammal åkomma i svenska medier att bunta ihop och stereotypisera "de andra": de som inte är

riktiga svenskar. Ylva Brune har studerat hur invandrare och flyktingar presenterats i media under olika decennier. Hennes studier kretsar främst kring nittioalet, då stereotyper av typiska "invandrarmän" och "invandrarkvinnor" fyllde svenska

tidningar med berättelser om förtryckta muslimska kvinnor, om flickor som mishandlas av manliga släktingar för att de vill leva som vanliga svenska tjejer och om brottsliga invandrarkillar. Besløjade offerkvinnor och fana-

tiska, tyranniska män alltså.

Kent Asp, medieforskare vid Göteborgs universitet, menar att det blivit allt mer sällsynt under 2000-talet att personer med utländska namn figurerar i media som "invandrare." Göteborgare presenteras numera som göteborgare, oavsett om de är födda utomlands eller har utländska föräldrar. Men Sawad Mijan och Driss Alaoui upplever fortfarande att muslimer stereotypiseras genom en mängd generaliseringar av islam.

Debatten om islam fördes nästan uteslutande av män. Inte en enda muslimsk kvinna pratade under september i Ring P1 om bilden av islam. Ändå är Täppas Fogelberg rätt nöjd med Ring P1 – det är enligt honom ett program dit många invandrare vågar ringa.

Två spår av antisemitism

En särskilt känslig aspekt av islamdebatten ledde till protester både från Täppas Fogelberg och Alexandra Pascalidou. Saodi Järvinen från Gottsunda ringde under Täppas Fogelbergs programvecka för att prata om situationen i Gottsunda, men en bit in på samtalet ändrade hans uttalanden riktning:

"Sionismen förespråkar att ta mak-

ten i världen. Det finns de sionistiska organisationerna med en oerhörd makt: det är det som Ahmed Rami försöker att påpeka."

Täppas Fogelberg protesterade under hela samtalets gång mot Saodi Järvinens bild av Ahmed Rami. Hans upprördhet märktes tydligt på språkbruket:

"Men Ahmed Rami? Han som tänkare är ju liksom inte värd mer än pappret som man torkar sig med i rumpan när man går på muggen!"

Slutligen klippte Täppas Fogelberg av inringaren genom att uppmana Saodi Järvinen att läsa på innan han öppnar glappet. Nästa vecka ringde Mille Öberg in för att förkasta islamofobi inför Alexandra Pascalidou. Men när Mille Öberg tolkade in islamofobi i Täppas Fogelbergs påhopp på Ahmed Rami, påpekade Alexandra omedelbart att Ahmed Rami ju är en känd antisemit.

Alexandra Pascalidou försvarade alltså Täppas Fogelbergs uttalanden med argumentet att Ahmed Rami är antisemit. Implicit i det försvaret finns resonemanget att antisemitism är något väsensskilt, som inte alls bör bemötas likadant som andra åsikter. Trots det hävdar både Täppas Fogelberg och Alexandra Pascalidou att alla åsikter ska bemötas likadant. Täppas Fogelberg och Alexandra Pascalidou medger båda att rasistiska uttalanden, i enlighet med SR:s sändningstillstånd, måste bemötas och ifrågasättas särskilt noggrant. Men med tanke på hur Täppas Fogelberg och Alexandra Pascalidou reagerar på referensen till Ahmed Rami, verkar det som att de inte tolererar antisemitism. Samtidigt bemötte de både programledarna en hel del islamofobiska uttalanden under oktober med långt mer tolerans. Det är kanske skillnad på rasism och islamofobi. Programledarna verkar åtminstone hysa mer tolerans för islamofobi än för antisemitism.

Debatten om slöjan: "Kan man göra skillnad på förtryckt och fritt val?"

Den muslimska slöjan har varit på tapeten i medierna i höst, och det märktes i Ring P1. Av de debatter som vi studerat var slöjdebatten den mest ihållande, och den som engagerade flest lyssnare. Muslimska kvinnors slöjbärande blev verkligen belyst från – nästan – alla håll och kanter.

TEXT och BILD: MARIE WENGER

I P1 morgon den 19 september 2009 berättade Alia Khalifa, en muslimsk student vid barnskötarutbildningen i Tensta, att hon hade anmält sin skola för diskriminering. Rektorn hade nämligen bestämt att hon inte fick bära niqab, en ansiktstäckande slöja, på skolan. Under några septembardagar gav händelsen upphov till en intensiv debatt i svenska medier. Alia fick mothugg av flera tunga debattörer, bland andra Hanne Kjöllert och Dilsa Demirbag-Sten på Dagens Nyheter. De flesta tycktes överens: Niqaben är ett uttryck för kvinnoförtryck och religiös extremism. En kvinna i ansiktsslöja kan inte kommunicera med små barn. Den som vill leva i det svenska samhället får också finna sig i vissa uppförandekoder. Alia själv hävdade sin religionsfrihet och rättten att vara sig själv. Ett par veckor senare kom centerpartisterna Staffan Danielsson och Lennart Pettersson med förslaget att förbjuda burka och niqab ute i samhället, och debatten blossade upp igen.

Muslimska kvinnors slöjbärande rör upp åsikter och känslor. Och slöjdebatten engagerade verkligen Ring P1:s lyssnare. Under de fyra veckor vi lyssnade på Ring P1 handlade mer än

var sjunde inlägg om slöjan, och debatten tog upp närmare en tiondel av den sammanlagda programtiden. Av de debatter som berörde invandrare och främmande kulturer var den om slöjan i särklass störst. Även om slöjans kritiker var ungefär dubbelt så många som försvararna var slöjdebatten i Ring P1 inte alls ensidig. Tvärtom visade frågan hela komplexitet upp sig i programmet, med många olika aspekter och nyanser.

Sverige – islam

"Det finns en tendens att vi så här trivialiserar det här, det vi har lyckats uppnå i västvärlden med den sekularisering och frihet för kvinna och jämlikhetssträvanden som, ja vi kanske inte har kommit hela vägen till mål men vi har kommit en bra bit."

Så säger inringaren Bernt Karlsson i Ring P1 den 12 oktober. Frihet, sekularisering, jämlikhet och demokrati, det är värden som gång på gång åbe-

ropas i slöjdebatten. Och de framställs som intimt förknippade med den svenska kulturen. Bertil Malmberg, som ringer in till Täppas, uttrycker en bestämd uppfattning om vad som är svenskt. Enligt honom är svensk kultur "just det här frihetskänslan eftersom vi hade småbruk, vi hade ingen feodalism i Sverige".

Debatten om slöjan har en tydlig vi och dom-dimension. Demokrati, sekularisering och jämlikhet här hos oss kontrasteras ofta mot diktatur, religiös extremism och kvinnoförtryck hos de andra – i arabländer och muslimska familjer.

"Jag tycker att dom som lever i Sverige och använder shador eller abaya eller de här olika klädesplaggen att de ska tänka på dom som lever i länder där dom inte har någon valmöjlighet." säger inringaren Anita Loomer till Alexandra Pascalidou. Många inringare gör en tydlig koppling mellan kvinnoförtryck och islam.

"Det finns en tendens att vi så här trivialiserar det här, det vi har lyckats uppnå i västvärlden."

Om vuxna människor blir rädda för kvinnor i niqab, vad ska då inte barnen bli? menar en inringare.

Att se den andre – och sig själv

Men bilden av det fria, jämlika Sverige å ena sidan och det förtryckande islam å den andra står inte oemotsagd. Flera inringare vill göra skillnad på religionen islam och kulturella uttryck, eller avarter. "Islam det har ingenting att göra med slöja, det är bara en tradition", säger till exem-

pel inringaren Driss Alaoui, som själv är muslim. Han får snart mothugg av andra inringare, och det hela utvecklar sig till en debatt om vad som egentligen står i Koranen och vem som har rätt att tolka det. Här deltar både muslimer och icke-muslimer, svenskar och invandrare, för och emot slöjan.

Några inringare pekar också på vikten av att försöka förstå den främmande kulturen på dess egna villkor. "Vem är vi som i Sverige kan bedöma eller döma en annan kultur på det där sättet", frågar till exempel Kristoffer Müller. En annan inringare, Håkan Kirava, menar att det är omöjligt att förstå en annan kultur fullt ut: "Så

jag tycker att varken vi som kristna eller muslimer ska ju kräva att alla ska förstå. Det enda vi kan tala till det är ju att berätta vad vi tror på och sen är det fritt val till den som lyssnar att tro eller inte."

Även föreställningarna om det svenska nyanseras. "Men en svensk på semester som du möter på en Statoil som är på väg till sommarland iförd något slags hängande fritidsdress i såhär väldigt glada färger [...] varför har de det liksom, är det rena varat?" slänger Tappas fram när Bertil Malmberg kritiserar islam. Många inlägg i debatten handlar just om att se den egna kulturen med kritiska ögon. Slöjor jämförs med huvtröjor, munskydd, solglasögon, snusnäsdukar och, framförallt, make up.

"En del blir så identifierade med sitt make-upansikte att dom knappt går ut med soporna utan smink", skriver Tina Hamberg i ett mail. "Det handlar ju om maktordning", förklarar Mona Olsson i ett bandat inlägg. "Om kvinnor väljer att bära niqab eller kläder som gör henne sexig är egentligen samma sak, ett uttryck för att vilja vara männen till hands." Jämförelserna mellan västerländska skönhetsideal och muslimska slöjor behöver inte falla ut till slöjans fördel, men de tonar ner skillnaderna mellan olika kulturer och framhäver istället en gemensam, patriarkal ordning. Inringaren Akbar Moradi drar resonemanget ännu längre, när han säger att det är marknadskrafterna som gör kvinnor till sexobjekt.

Gud och den fria viljan

Många kritiker av slöjan hänvisar som sagt till frihet och demokrati. Det fina med sådana värden är förstås att de uppfattas som universella och därmed oantastliga. Typiskt nog används samma värden också av slö-

jans försvarare. "Det är religionsfrihet i Sverige och då får man ha vilka kläder man vill", säger Frank A, som presenterar sig som "svensk imam". Sten, en äldre man, tycker att rätten att ha på sig vad man vill borde skrivas in i grundlagen. Många inlägg oroar sig för "det öppna samhället" och ifrågasätter att svenska myndigheter ska lägga sig i folks klädsel.

"Gud bor inte i burkan!"

Däremot hänvisar bara ett fåtal inringare direkt till religiösa värden.

Frank A säger att "det står i Koranen att kvinnan ska ha sjal det är inte för att förtrycka henne". Ett lite avvikande argument mot slöjan kommer från Sonja Johansson, som själv är troende kristen: "Gud bor inte i burkan." Hon argumenterar inte med liberala värden, utan utifrån en religiös värdegrund som hon menar att kristna och muslimer delar.

Förnuft och känsla

Men det är inte bara principer och höga värden som står på spel i slöjdebatten. Väldigt många inringare menar att heltäckande slöjor orsakar rent praktiska problem. "Man ska inte ha burka när man kör en bil därför att det hindrar sikten." säger till exempel Carl-Johan Bachofner, som tycker att man ska hålla sig till just det praktiska i debatten.

Andra inringare är inte lika noga med att skilja på olika typer av argument. Lena Olsson undrar hur kvinnor i ansiktsslöja ska kunna identifiera sig på banken, men säger i nästa andetag att kvinnor i niqab skrämmer henne: "Barn de måste ju bli ännu mer rädda om jag som vuxen människa tycker liksom att det är lite, nämen hu vad läskigt"

Lena Olsson är inte ensam om att prata om känslor. "Jag är mindre rädd för en naken människa än för en påklädd människa", säger Ingvar Möller. Anita Loomer, som själv har provat slöja, säger att "man mår väldigt dåligt under dom där". "Jag som kvinna är femtiofemplus känner mig kränkt av dessa klädesplagg", skriver Lena Andersson i ett mail. Debatten om slöjan i Ring P1 visar upp en stor bredd av argument och som i de flesta vanliga diskussioner blandas argumenten med varandra. En och samma inringare kan hänvisa till både jämlikhet, praktiska problem med slöjan och sin egen rädsla.

Vad finns bakom slöjan?

Det är muslimska kvinnor man talar om i slöjdebatten, men var finns egentligen deras egna röster? I elitens offentliga samtal blev Alia Khalifa, barnsköterskestudenten, en representant för niqab-bärande kvinnor. Flera av dem som ifrågasatte hennes niqab på tidningarnas debattsidor hade också själva någon koppling till islam. Det är förstås alltid vanskligt att tala om en debattör som representativ för någon annan än sig själv. Ju fler röster som hörs ur en grupp, desto

mer nyanserad blir antagligen bilden av den gruppen. Hur såg det då ut i Ring P1 – den arena där allmänhetens röst ska höras? I Ring P1 verkar kvinnor med utländsk bakgrund besvärande illa representerade. I vår

undersökning var de bara tre.

En av dem, Galaviz Falahi, ringde in till Tomas Tengby för att prata just om slöjan. Här händer något intressant. Galaviz Falahi är ickemuslimsk kurd från Iran. Hon har egna erfarenheter av religiöst och politiskt förtryck och menar att muslimska män betar

"Jag är mindre rädd för en naken människa än för en påklädd människa."

sig illa mot kvinnor. Men hon bryter kraftigt och har svårt att föra fram sitt resonemang. Tomas Tengby hänger uppenbarligen inte med, och när hon har pratat en stund frågar han: "Du, är du färdig?" Galaviz Falahi fortsätter berätta om en muslimsk man som förföljt henne, men poängen går inte fram: "Nämen jag tror vi hänger med vad du säger. Du, tack för ditt samtal!" avslutar Tomas Tengby. Galaviz Falahi har starka åsikter, men de förblir obemöta, och därmed också outvecklade, eftersom hon inte gör sig förstådd.

Just detta, att inringaren ska kunna göra sig förstådd på svenska och föra ett redigt resonemang kring sina åsikter, är något som både slussmedarbetare och producenter för Ring P1 betonar. Gärna udda eller besvärliga åsikter, bara de argumenterar bra, tycks man resonera. Ska man tala om utestängningsmekanismer i Ring P1 drabbar de alltså kanske framför allt dem som inte kan formulera sig. Visserligen ska programledarna hjälpa argumentationen på traven, men det finns gränser för den hjälpen. Galaviz Falahi blir visserligen insläppt i programmet, men gör hon sin röst hörd?

"Kvinnan bakom slöjan" i Ring P1 blir istället svenska Alexandra Svensson, som har konverterat till islam. Hon säger att "det är ju mitt högst personliga val att bära slöja". Alexandra Svensson uttrycker sig bra och det blir ett långt samtal, där hon får förklara sitt val och ge sin syn på kvinnoförtryck i olika kulturer. Hon blir väl omhändertagen av programledaren, men det saknas inte kritiska frågor: "Vad skulle du vilja säga till de tjejer

som själva inte valt att bära slöja som lyssnar på det här programmet nu?" frågar Alexandra Pascalidou och här sätter hon fingret på ett problem. Just de tjejerna ringer inte in. Däremot deltar ganska många kvinnor utan koppling till islam i debatten, nästan alla negativa till slöjan.

Muslimska män nyanserar

Bättre representerade är de muslimska männen. Åtminstone fem av de manliga telefonörerna är muslimer. Här finns både försvarare och kritiker av slöjan. Nya perspektiv kommer fram. Bassam Jawad har en mor som bär slöja, men hans fru gör inte det, och han säger att det är okej "så länge hon sköter de här gränserna". Han är "för slöjan emot

burkan och niqab". Yusuf Csmelis fru bär också slöja, och Alexandra Pascalidou frågar honom vad han skulle göra om hon började gå i kort kjol: "Alltså man behöver inte ha kort kjol men man kan ha vanlig kjol." Det finns gränser, men man kan tänja på dem.

I samma inringargrupp hörs också skarpa ifrågasättanden av slöjan. "När dom är små, då hjärntvättas dom att man måste ha slöja, annars kommer man hamna i helvetet" säger Baktiar Rauf. De muslimska männen är långt ifrån en homogen grupp i programmet.

En grövre debatt?

När man jämför de argument som kom fram i Ring P1:s slöjdebatt under vår undersökningsperiod med dem som fördes fram på tidningarnas opinionssidor i diskussionen kring Alia Khalifa, ser man att de är väldigt lika

varandra. Också där talades det om oss i Sverige och dom där borta, om kvinnoförtryck, islamism, skrämde barn och praktiska problem. Det talades om religionsfrihet, myndighetsutövning, om gränsen mellan privat och offentligt och om Gud.

Inte heller här saknades hårda ord: Dilsa Demirbag-Sten hävdade till exempel på DN debatt att "slöjan är den viktigaste symbolen för islamistiska krafter" och varnade för "en större global trend, där islamister har flyttat fram sina positioner." En överväldigande del av elitens debattörer kritiserade Alia Khalifa och hennes niqab.

I Ring P1-debatten finns oväntade infallsvinklar, till exempel Sonja Johanssons "Gud bor inte i burkan!" Det talas mer om känslor. Och de muslimska männen tycks bättre representerade här än i det "stora" offentliga samtalet.

Visst framstår en del av deltagarna i Ring P1-debatten som fientliga mot islam och muslimer, på ett sätt som inte skulle passa sig på en ledarsida. Men här finns också den kritik av det egna samhället som Cecilia Verdinelli efterlyser i en artikel i GP den 22/11 2009 (*Slöjdebatten gör att vi inte ser oss själva*). Eftersom ämnet engagerar så många blir också många sidor av problemet belysta. I fallet slöjdebatten tycks tesen om Ring P1:s självsanerande funktion, som många av programmets medarbetare hävdar, stämma.

"När dom är små, då hjärntvättas dom att man måste ha slöja, annars kommer man hamna i helvetet"

Debatten om språket: "This is what we in Sweden call a skiftnyckel."

Butiksinnehavare ska prata så att kunderna förstår. – När jag är där inne som kund, då ska de inte tala med varandra på sitt språk, menar Gun Olsson från Göteborg. I Sverige ska bara svenska talas, andra språk kan man tala i andra länder. Det handlar om respekt och om integration, menar fyra inringare.

TEXT: SANNA JANSSON BILD: MARIE WENGER

Gun Olsson startar ett helt nytt debattämne i Ring P1. Debatten om språket. Vilket språk ska man egentligen tala i Sverige? Gun Olsson berättar att hon bor i ett "mycket invandrartätt område" i Göteborg. När hon handlar i "deras butiker" borde butiksägarna inte tala sitt modersmål, menar hon. Hon tycker att detta är respektlöst och oartigt gentemot henne, som ju inte förstår vad som sägs. "När jag är där inne som kund", återkommer Gun Olsson till genom hela samtalet som sin huvudpoäng.

Debatten om språket visar hur en debatt i programmet kan starta på gräsrotsnivå. Den visar att det finns ämnen som berör medborgare och som blir till en debatt i programmet, även om inte frågan tas upp av eliten i andra medier. Fler personer har nämligen liknande funderingar som Gun Olsson. Tre telefonörer till lyfter luren för att uttrycka samma ståndpunkt: I Sverige bör man tala svenska. Deras argumentation är snarlik, men det finns nyanser.

Legitimerar och generaliserar

Ingrid Härström från Nyhamnsläge lutar sina argument på egen erfarenhet, ett debattgrepp som är vanligt i programmet. Ingrid Härström har slovenskt ursprung och menar att det

i hennes familj har varit naturligt att de i Sverige pratar svenska och inte slovenska. "Jag tänker mest på de sociala sammanhangen där kanske inte alla förstår slovenska", säger hon.

Hon säger att det inte är nödvändigt att tala slovenska till exempel när hon sitter med sin syster på bussen. Övning ger färdighet, menar hon, och att tvingas till att tala svenska är bästa sättet att lära sig språket.

När argumentationen baseras på egen erfarenhet framstår ofta inringarens åsikter som mer legitima. I samspellet mellan programledare och inringare finns en interaktionell ovisshet, menar Ulla Moberg, retoriker vid Örebro Universitet. Ovissheten, det vill säga att inringaren vet att programledaren kommer att vara kritisk och ifrågasättande men inte hur frågorna kommer att se ut, gör att inringaren ofta försöker legitimera sin ståndpunkt i början av samtalet. Inringaren poängterar varför just hennes eller hans åsikter är extra trovärdiga. Den här retoriken märks av i språkdebatten. Ulla Moberg hänvisar till den brittiske sociologen Ian Hutchby, som menar att det är vanligt i just den här typen av ringa-in-sam-

tal att inringaren hänvisar till första-handskunskap för att legitimera sina åsikter, precis som Ingrid Härström. I debatten om språken görs legitimeringsförsöken främst för att sedan kunna göra en generalisering för en större grupp. Det är genom detta filter det blir intressant att fundera över de fyra språkinläggerna.

Gun Olsson använder sig inte av någon legitimeringsstrategi, vilket skiljer henne från de andra telefonörerna i språkdiskussionen. Det gör henne dock inte mindre trovärdig.

Snarare kan det faktum att hon inte försöker att generalisera vara till hennes fördel.

"När jag är därinne som kund."

Hon pratar om något som hon upplever som stötande, men drar inga större växlar på resonemanget.

De andra tre hänvisar allihop till någon form av egen erfarenhet, för att genom dessa erfarenheter kunna generalisera för alla som har ett annat modersmål än svenska. Deras ansats är alltså att genom sina personliga erfarenheter legitimera en generalisering. De pratar svenska, alltså borde alla andra göra likadant. Men alla tre lyckas inte lika väl med sin legitimitet utan det är här de skiljer sig åt.

Ingrid Härströms hänvisning till

Vilket språk ska man tala med varandra när andra lyssnar? Den frågan blev till en egen liten debatt i Ring P1.

sitt slovenska ursprung kan sägas gå väl hem i samtalet, hennes trovärdighet faller aldrig i samtalet. Hennes synpunkt framstår som legitim, eftersom hon har invandrarbakgrund själv.

På samma sätt framstår diskussionens tredje debattör, Geerit Hogendom, som trovärdig när han lutar sina argument mot egen erfarenhet. Han har precis som Ingrid Härström egen erfarenhet av att välja bort ett språk. Ursprungligen kommer han från Holland och han säger att holländska, det

pratar han inte ens med sin bror, när de är i Sverige. Det är först när han reser till Holland som han använder sitt modersmål.

”Jag kan prata holländska när jag kommer dit”, säger han. Han berättar hur det var när han började fundera över problematiken.

En av Geerit Hogendoms kollegor är också holländare. Från början pratade de båda kollegorna holländska, tills hans landsman påpekade att de inte borde göra det, eftersom det utslöt andra kollegor ur samtalet. Att inte utsluta andra, det har Geerit Hogendom sedan tagit till sig. Han drar det långt, han tycker att när två landsmän språkar sinsemellan i tunnelbanan så kan man välja att prata svenska. Det kan vara mysigt, säger han, för andra att förstå vad som sägs. Men han avslutar med ett tyngre argument. ”Jag tror att det är väldigt viktigt med integrationen också, att man liksom kommer in i samhället när man pratar samma språk som de andra” säger han. Även Geerit Hogendom framstår som legitim av det

skälet att han har en icke-svensk bakgrund.

En ensidig liten debatt

Debatten om språket är med sina fyra liveinlägg en av Ring P1:s mindre debatter, den motsvarar knappt tre procent av den totala debatten i Ring P1 under vår undersökningsperiod. Den visar därmed inte upp den bredd som kan förekomma i andra debatter i programmet. Dessutom har alla fyra inringarna samma ståndpunkt, vilket är problematiskt. Synpunkten

att i Sverige ska man bara tala svenska står därför oemotsagd, det är bara programledarens motfrågor och ett enda sms på temat som väger upp diskussionen. Linnea fjorton år sm-sar ”Jag tycker

bara det är kul när folk pratar främmande språk jag är aldrig rädd att de pratar dumheter om mig”.

När legitimeringen misslyckas

Det sista inlägget i debatten är, trots att det har samma ståndpunkt som de två föregående, det som avviker mest i diskussionen. Mats Karlsson från Västerhaninge försöker sig på samma sorts legitimering som Ingrid Härström och Geerit Hogendom. Det vill säga han lutar sin argumentation på egen erfarenhet, något som han inte riktigt lyckas med.

Mats Karlsson är själv butiksägare och gör ofta affärer i USA. När han är i USA använder han bara engelska, säger han, i början av samtalet.

”Du skall behandla andra som du vill bli behandlad själv”, menar han.

”Även ifall diskussionen som man, vad heter det, för, inte direkt har med

amerikanerna själva att göra så är det ju så, att då för man ju konversationen i varje fall, jag och till exempel Micke eller vem det nu kan vara som är med mig då, då för man konversationen i alla fall på engelska” säger han.

Att Mats Karlsson inte själv är invandrare i Sverige ställer till problem när han ska argumentera. Han har visserligen varit i USA och har erfarenhet av kulturmöten men hans legitimering av sitt resonemang framstår ändå inte som lika trovärdig som de andras. Han pratar om invandrare i Sverige och inte om sig själv, men illustrerar sin poäng med sina resor till USA.

Alexandra Pascalidou bemöter honom men viss ironi, hennes motfrågor tvingar honom att backa några steg från sin ursprungliga historia, hon lyckas slå hål på hans legitimitet. Hon säger att han måste skämta när han berättar att han pratar, bara och endast, engelska i USA. Är det verkligen är sant att Mats och hans kompis Micke pratar engelska om de till exempel tar bussen tillsammans i Detroit eller vart det nu kan vara? Mats Karlsson tar ett steg tillbaka och förklarar att då pratar de svenska. Och det kan det till och med vara så att han väljer att prata lite svenska under en middag med amerikanerna, eftersom det ibland, menar han, kan vara svårt med språket.

”Men om man då har ursäktat sig, eller säger, this is what we in sweden call a skiftnyckel” bemöter Alexandra Pascalidou.

”Ja”, svarar Mats Karlsson och samtalet avslutas efter att han har fått backa från sin ursprungliga position. Hans backande ställer till problem för honom, han blev ju tvungen att erkänna att han inte var helt ärlig i sin första version. Legitimiteten blir skadad och hans poäng görs inte med någon självklarhet utan framstår som något oärlig och tilltygad.

Debatten om SD: "En rasist är väl en rasist även i blom- mig klänning eller i kostym?"

En halvtimme in i morgonens sändning av Ring P1 den 19 oktober 2009 får Tomas Tengby Saffe Biladama på tråden. Han låter upprörd. Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson har fått en debattartikel publicerad i Aftonbladet.

TEXT och BILD: MARIE WENGER

"Muslimerna är vårt största utländska hot", hävdar Åkesson. Är han emot muslimer eller invandrare, undrar Saffe Biladama, "för att det är två olika saker". Jimmie Åkessons artikel satte igång en debatt om Sverigedemokraterna i Ring P1. Men Sverigedemokraterna fanns med i diskussionen redan tidigare. Hösten 2009 var högsäsong för Sverigedemokraterna; praktiskt taget varje dag har det rapporterats om dem i landets medier. Man har oroat dig för stigande opinionssiffror och diskuterat partiets vara eller icke vara i den politiska debatten. Det svenska politiska och mediala etablissemangen ser SD som ett problem att ta på allvar.

Hur såg det då ut i Ring P1, vardagsrasismens påstådda fristad? Under vår undersökningsperiod kom Sverigedemokraterna på tal i 18 inlägg. Många av dem kom i Tomas Tengbys vecka, efter Jimmie Åkessons debattartikel, men referenser till Sverigedemokraterna förekom i alla de undersökta veckorna. Precis som i elitens offentliga samtal tar de flesta (14 debattörer) upp Sverigedemokraterna som ett problem. Bara två inringare framstod som direkt positiva till partiet. Vad talade man då om? Här märks en handfull debattspår, och en skarp gräns.

Debatten om debatten

Diskussionen kring Sverigedemokraterna är till stor del en sorts medtadebatt. Man diskuterar om, och hur Sverigedemokraterna ska bemötas. Det gäller för Ring P1 precis som för medierna i stort. I Ring P1 råder det knappast något tvivel om svaret på den frågan: Man måste bemöta SD:s argument, inte skapa för mycket dramatik kring partiet och överhuvudtaget prata om invandrarfrågor på ett sakligt sätt.

Både programledarna och inringarna i Ring P1 har ett starkt dialogideal. Dialog som lösning på olika problem är en idé som dyker upp ofta i samtalen, inte bara i diskussionen kring Sverigedemokraterna, men den blir särskilt tydlig där. Så säger till exempel Bo Norberg, som ringer in under Tomas Tengbys vecka:

"Jag skulle bara vilja säga att jag försvarar Aftonbladets publicering av Åkessons artikel, all vederläggning av Sverigedemokraterna saknar litegrann trovärdighet när den sker i andra hand." Bo Norberg har blivit insläppt i ett redan pågående samtal med en annan inringare, Mo-

ammed Said, som oroar sig för en islamofobisk trend i samhället. Men när det gäller publiceringen håller han med Bo Norberg: "A det tycker jag var hur rätt som helst." Visst kan Jimmie Åkesson få säga vad han tycker, det kommer ju bara visa hur dum han är.

Och programledarna håller med. Till Mille Öberg, som tycker man ska ha en dialog med alla "extrema" säger Alexandra Pascalidou: "Det är precis som du säger det här programmet är just ett sånt program för debatt och dialog, hit kan alla ringa." Det verkar finnas en nästan gränslös tro på dialog i programmet. "Du får skriva en svarsartikel och formulera dig du också", säger Tomas Tengby till Saffe Biladama, och ger på så sätt sken av att en okänd man med utländsk brytning kan delta i det offentliga samtalet på samma villkor som Sverigedemokraternas partiledare. Det är föreställningen om det enda,

stora offentliga samtalet där alla kan vara med som Tomas Tengby ger uttryck för.

"All vederläggning av Sverigedemokraterna saknar litegrann trovärdighet när den sker i andra hand."

"Jo och jag skulle kunna tänka mig att vad dom hära Sverigedemokraterna behöver, det är att sitta och äta kanelbullar hos mormor och bli kramade och doppa i chokla"

Men debatten om debatten är inte bara för dem som vill sätta Sverigedemokraterna på plats en gång för alla. Samma argumentation används av dem som är positiva till Sverigedemokraterna. Lars Hultkvist ringer till programmet när Täppas svarar, och säger sig vara bekymrad över demokratin. Han reagerar på behandlingen av småpartier som Sverigedemokraterna och Ny demokrati. Lars Hultkvists poäng är att man ska debattera med SD som med vanligt parti och inte klistra på dem "diverse invektiv, typ rasism och främlingsfientlighet hit och dit".

Men vad tycker han egentligen själv om Sverigedemokraternas åsikter? Här glider han undan. "Det är en åsikt som kan vara fel eller rätt. Man kan hålla med om det, man kan vara motståndare." Samtidigt kan man ana en försiktigt positiv inställning. Han tycker uppenbarligen inte att

partiet är främlingsfientligt. Längre in i samtalet får hans argumentation en tydlig höger-vänsterdimension, när han hävdar att det finns många "kommunistanhängare" i riksdagen som får en mycket mildare behandling än SD. Men om Lars Hultkvist till någon del håller med om SD:s budskap drar han sig uppenbarligen för att säga det.

Mindre otydlig med vad han tycker är Mikael Willgert. Visst är islam ett hot mot det svenska samhället, tycker han, men det är inte det han vill prata om. Han vill prata om en artikel i Svenska Dagbladet som redovisar faktafel i Jimmie Åkessons debattartikel. "Sju stora slag i luften", tycker Mikael Willgert och efterlyser en saklig debatt. Återigen sätts dialogidealet i förgrunden och själva åsikterna i bakgrunden. Det finns något problematiskt i denna debatt om debatten, där man hyllar en dialog som

aldrig tycks föras.

Hycklande politiker och okramade vardagsrasister

Flera debattörer ringer också in för att förklara Sverigedemokraternas ökande popularitet. En typ av förklaring är att de etablerade partiernas politik gynnar Sverigedemokraterna. "Det så kallade vanliga folket som inte ens har en aning om vilka dom är har tröttnat på ert politiska käbbel, som gynnar enbart dom välbeställda i samhället" säger Britt-Marie Wahlby. Politikerna beskrivs av olika inringare som hycklande och smygrasistiska, deras politik som orättvis. Här blir SD en sorts hävstång för att kritisera etablissemangen, utan att man egentligen diskuterar deras åsikter.

Andra inringares förklaringar till varför folk röstar på Sverigedemokraterna är mer psykologiska. Stefan Billinger tror till exempel att Sveri-

gedemokraternas rädsla för islam bara handlar om ovana vid det som är främmande, och att folk så småningom kommer att vänja sig. Lars-Arne Palmgren ifrån Luleå å sin sida säger såhär: "Jo och jag skulle kunna tänka mig att vad dom hära Sverigedemokraterna behöver, det är att sitta och äta kanelbullar hos mormor och bli kramade och doppa i chokla". Psykologiserande förklaringar av den här typen är ett sätt att trivialisera och förminska Sverigedemokraternas åsikter, utan att egentligen bemöta dem direkt.

Till saken

Det finns alltså många sätt att prata om Sverigedemokraterna på utan att egentligen fördjupa sig i deras åsikter. Men visst finns det en debatt om det som Sverigedemokraterna faktiskt säger. Här flyter diskussionen in i ett annat debattämne, nämligen islam och islamofobi. Mohammed Said och Saffe Biladama är båda själva muslimer, och de reagerar direkt mot Jimmie Åkessons världsbild. Till Saffe Biladama ställer Tomas Tengby frågan: "Kan du förstå varför en del blir rädda för dig och andra?" i ett tydligt försök att skapa den där eftertraktade dialogen, om än förmedlat. Det kan Saffe förstås inte, och frågan faller.

Två sätt att hantera en misstänkt Sverigedemokrat

Det går en tydlig gräns genom den här debatten. Mycket kan sägas om partiet och hur det borde bemötas, förutsatt att Sverigedemokraterna ses som ett problem. Två inringare går inte med på den premissen, och de

får mothugg av programledaren.

Täppas Fogelberg, känd för sin kompromisslösa inställning gentemot rasism, reagerar genast när Lars Hultkvist ifrågasätter att Sverigedemokraterna är rasister. "Men en rasist är väl en rasist även i blommig klänning och kostym" avbryter han. Samtalet utvecklar sig direkt till en ren debatt, där Täppas Fogelberg är mycket tydlig med vad han tycker. "Herregud, ska vi låtsas som att Sverigedemokraterna är några gudslamm nu? För gör vi det så blir jag trött faktiskt, riktigt trött."

Som programledare är Täppas Fogelberg skyldig att säga ifrån när någon uttrycker rasistiska åsikter, och här känner han sig uppenbarligen manad att sätta ner foten. Sverigedemokraterna är rasister, punkt slut. Men i och med det illustrerar han också Lars Hultkvists poäng att man hellre sätter etiketter på Sverigedemokraterna än bemöter deras åsikter. Samtalet

"Herregud, ska vi låtsas som att Sverigedemokraterna är några gudslamm nu? För gör vi det så blir jag trött faktiskt, riktigt trött."

blir svårmanövrerat, när Lars Hultkvist inte alls vill säga vad han tycker om Sverigedemokraterna och Täppas Fogelberg gång på gång går i konflikt. Så småningom grenar det istället ut i ett sidospår om "Polpot-anhängaren" Birgitta Dahl, och Täppas Fogelberg blir mindre offensiv.

Ännu tydligare blir gränsen i samtalet mellan Tomas Tengby och Mikael Willgert, som uttryckligen stödjer Jimmie Åkessons världsbild. Tomas Tengby hör i vanliga fall till de mer tillbakalutade programledarna, som låter sina inringare prata och hellre ställer följdfrågor än lägger fram egna motargument. Mikael Willgert, som uttrycker sig väl och har mycket att

säga, får också lägga fram sin ståndpunkt utan att bli avbruten i samtalets början. Han vill visa att det inte finns några faktafel i Jimmie Åkessons artikel.

Då reagerar Tomas Tengby: "Fast nu läser du litegrann som du vill tycker jag." Han går helt enkelt inte med på vad Mikael Willgert säger, och han fortsätter att upprepa det för varje argument som läggs fram. Det blir en debatt om vad som är sant och falskt i Jimmie Åkessons artikel, där ingen viker en tum.

När samtalet har pågått i nästan sju minuter byter Tomas Tengby strategi och ställer en fråga. Om Mikael Willgert tycker att islam måste motarbetas, hur ska man i så fall göra det? Föra en dialog, blir svaret, men Tomas Tengby nöjer sig inte med det. "Ska vi slänga ut dom ska vi förbjuda [...] vad ska vi göra?" Det ser ut som ett försök få Mikael Willgert att säga något magstarkt, men denne fortsätter att insistera på dialog. Samtalet återgår då till att handla om enskildheterna i Jimmie Åkessons artikel, och Tomas Tengby fortsätter att lägga fram sina egna argument.

Samtalen med Lars Hultkvist och Mikael Willgert är exempel på när programledaren blir mer offensiv och börjar använda egna motargument. Samtalet avlägsnar sig från den prövande dialogen och blir en skarp debatt. Man kan säga att programledaren drar en gräns här, men det betyder inte att inringaren blir illa behandlad. Mikael Willgert får nio minuter på sig att lägga fram sina argument, längre än någon annan inringare i undersökningen. I och med att Tomas Tengby tar på sig rollen som direkt, inte bara förmedlande motpart, blir det också tydligare vem som tycker vad. Samtalsparterna står för långt ifrån varandra för att utveckla förståelse och kompromisser, men samtidigt liknar samtalet mer en naturlig diskussion mellan två jämlika parter.

Bemötandet styr samtalet

TEXT: SANNA JANSSON

Ring P1:s programledare ska ifrågasätta och utveckla varje inringares synpunkter. Allt händer live och det kan vara lätt att trampa snett, när man ska vara opartisk och kritisk samtidigt. Varje programledare har sin strategi för att skapa en levande debatt.

Ulla Moberg, retoriker vid Örebro universitet har i sina studier av Ring P1 urskiljt fyra strategier som programledaren använder sig av för att kunna bemöta inringarens åsikter och samtidigt förhålla sig neutral. Programledaren väljer antingen att hänvisa till en tredje part, att ställa motfrågor eller att omformulera det som redan framförts. Den fjärde och mest ovanliga varianten är att koppla in en lyssnare med motsatt åsikt för att låta telefonörarna debattera med varandra. Olika programledare har olika favoritstrategier för att debattera och samtala.

En bärande idé med Ring P1 är att vanliga människor ska få göra sin röst hörd i den offentliga debatten. Programledaren ska hjälpa inringarna att utveckla sina resonemang. Dialogidealet är starkt både bland programledare och inringare, men det betyder inte att Ring P1 är ett idealiskt demokratiskt samtal. Petter Beckman, före detta skribent på Dagens Nyheter, beskriver efter Daniel Yankelovichs modell vad som är skillnaden på en debatt och en dialog. Dialogen är, menar han, samtalsdemokratins önskemodell för mötet mellan människor, eftersom två människor i dialog tar den andres argument på allvar och försöker förstå den andra. Dialogen syftar till förståelse och diskussionen ska mynna ut i en gemensam problemlösning. Men Ring P1:s programledare ska söka konflikten i samtalet, snarare än lösningen. I vissa fall närmare sig ändå samtalen i programmet det problemlösande, deliberativa samtalet. De helt konkreta lösningarna är få men man kan se, som ett tecken på förståelse, att programledare och inringare ibland närmar sig varandra under samtalet.

I andra fall liknar samtalen en mer konfrontativ debatt.

Enligt Petter Beckman är debatten dialogens motsats och har som syfte att någon utav parterna ska vinna.

Samtalen i Ring p1 passar inte självklart in på Yankelovichs specifika dialogdrag. Det är i sällsynta fall som det finns ett samarbete, där deltagarna i samtalet rör sig mot en gemensam förståelse, ibland upptäcks nya möjligheter och nya beslut tas. Ibland utgår inringarna från att också andra människor kan sitta inne på delar av sanningen och hittar ibland värde i andras hållning.

"Det är i sällsynta fall som det finns ett samarbete, där deltagarna i samtalet rör sig mot en gemensam förståelse."

Yankelovich debattbeskrivning passar bättre in när man tittar på programmets samtalsstruktur. Det finns drag av strid, inringaren och programledaren försöker oftast att bevisa varför den andra har fel och letar brister i den andras resonemang. De flesta inringarna försvarar sina inlägg som att de sitter inne med sanningen och strävar mot en slutsats som bekräftar den egna positionen.

Samtalen i Ring P1 kan utifrån Yankelovich uppdelning beskrivas som debatter med drag av dialog.

Debatt

Utgår ifrån att det finns ett rätt svar och att du själv sitter inne med det.

Strid: Deltagarna försöker bevisa att den andra sidan har fel.

Lyssnar för att hitta brister för att kunna slå tillbaka.

Försvarar sina egna antaganden som om de vore sanning.

Kritiserar den andra sidans ståndpunkt. Letar brister och svagheter i andras hållning.

Strävar mot beslut som bekräftar den egna positionen.

Dialog

Utgår från att många människor sitter inne med skärvor av sanningen.

Samarbete: Deltagarna rör sig tillsammans mot en gemensam förståelse.

Lyssnar för att förstå, hitta, mening och samförstånd.

Lägger fram sina antaganden för gemensam prövning.

Granskar alla ståndpunkter. Letar styrka och värde i andras hållning.

Upptäcker nya möjligheter och avvaktar med beslut.

Yankelovich modell bearbetad av Petter Beckman.

Källa: Petter Beckman; Riv stängslan

Eterröster:

Täppas Fogelberg
Alexandra Pascalidou
Agneta Furvik
Tomas Tengby

28:e september – 23:e oktober

"Ska du vaccinera dig förresten?"

Täppas Fogelberg skyr inte de underligare vändningarna i samtal med inringarna. "Ska du vaccinera dig förresten?" var hans favorit i nästan två månader. Täppas kör sitt eget race. Han drar sig inte för att avbryta inringarna när han blir uttråkad, och bryr sig inte nämnvärt om SR:s (obligatoriska) krav på neutralitet.

TEXT: SANDRA BARCELLA BILD: TÄPPAS FOGELBERGs egen bildsamling

NÄR HANS ERIK GUNNAR LORENTZ FOGELBERG låg i mammas mage, döpte hans sjuåriga syster honom till Täppas. När Täppas Fogelberg skapade sig ett namn som journalist, författare och programledare, började folk över hela landet att döpa sina hundar och katter till Täppas.

Folkkär alltså, men också hjärtligt hatad: På Flashback har otaliga människor genom åren ondgjort sig över Täppas Fogelberg, mestadels i en nu arton sidor lång tråd som heter "Ring P1 (med Täppas Fogelberg) och skvallet om honom." I den tråden har Täppas Fogelberg stundtals kallats för en "rasist av rang," för att bara några inlägg senare beskyllas för att tycka alldeles för mycket om invandrare. Kritiken på Flashback har inte undgått Täppas Fogelberg: i ett etersant genmäle svarade han att hela Flashback borde kokas i olja för alla lögner som skrivits om honom där.

KRITIKEN MOT HONOM som en programledare för "rasistradio" tar Täppas Fogelberg med ro:

– Det har jag ju fått så mycket skit för, att rasister och så fått komma till tals. Men det tycker inte jag är någon

demokrati värd namnet om man tar bort dem som har fel åsikt. Det är bättre att ta fram dem, att låta solen lysa på trollet, så får man se vad trollet går för.

TÄPPAS OM TÄPPAS:

NAMN: Hans Erik Gunnar Lorentz Fogelberg

ÅLDER: 58 år

BOR: I Stockholm, och i Hälsingland under sändningsperioder

VÄRSTA RING P1-MINNET: Efter förra valet. Hätstk, intolerant debatt och en fällning från Granskningsnämnden gör att Täppas minns den dagen med vända.

BÄSTA RING P1-MINNET: "När man får kontakt. Så att det känns som att det är bara jag och den där damen i hela världrymden som samtalar."

PROGRAMLEDARSTIL: "Direkt och kanske bufflig: varm men kärv."

DEN ÅSIKTEN håller både producenten Linda Bellander och andra programledare på Ring P1 med om: alla ska få komma till tals. Men vissa personer är inte lika övertygade: Roland Zuiderveld är kulturjournalist på SVT och skriver just nu en bok om främlingsfientliga partier i Europa. Han ser likheter mellan hur det går

för Jimmie Åkesson och framgångarna för det islamfientliga partiet PVV (Partij voor de Vrijheids) i Holland:

– Anklagelserna mot Jimmie Åkesson skapar bilden av en hårt arbetande partiledare som motarbetas av hela politiska och mediala Sverige. Och det är precis det som Sverigedemokraterna vill: svenska medier begår samma misstag som de holländska gjorde.

NÄSTAN ALL uppmärksamhet är alltså bra uppmärksamhet enligt Roland Zuiderveld. Och utvecklingen i Holland talar för Roland Zuidervelds teori. När PVV:s ledare Geert Wilders åtalades för en rad uttalanden om muslimer, klättrade stödet för PVV upp från sex procent till tjugo procent på bara tre veckor. Det lönar sig att vara en outsider, om inte annat för att många människor identifierar sig med outsiderrollen. Liksom Geert Wilders och Jimmie Åkesson känner dessa människor att media och politiker är emot dem, snarare än skapta för deras skull.

Därför är Roland Zuiderveld trött på den abstrakta kritiken mot

Täppas - 2:e oktober

På lur i etern

Sverigedemokraterna om att deras värderingar inte hör hemma i en demokrati. Istället för att anklaga Sverigedemokraterna för att vara odemokratiska, anser Roland Zuiderveld att media borde fråga Jimmie Åkesson hur han tänkt finansiera sänkta skatter för pensionärer och ett utbyggt rättsväsende.

MED TVEKAN i rösten håller Täppas Fogelberg ändå med om att det kan finnas en poäng i Roland Zuidervelds tankegångar:

- Det kan jag tycka också. Det finns ju proportioner - jag tycker att de fått för mycket uppmärksamhet. Eller ja... verkligen, det är liksom för mycket av det goda. Och Jimmie Åkesson kommer ju störtande till olika program som en kanon så fort han får chansen.

Men i Ring P1 tycker Täppas att det inte har varit så mycket prat om Sverigedemokraterna under de senaste

gångerna han har lett programmet. Det är inte så mycket prat om invandringspolitik överhuvudtaget enligt Täppas Fogelberg. Täppas Fogelberg blir förvånad när han får höra exempel från slutet av september 2009: den 28:e september präglades programmet exempelvis av slöjdebatt, islam och kristen helbrägdagörelse. Täppas minns att det var mycket värre för ett par år sedan, och därför tänker han inte så mycket på hur ofta islam debatteras i Ring P1:

- Man kanske börjar bli luttrad. Jag kanske börjar bli van. Jag vet inte. Jag tycker i alla fall det var mycket hätskare för några år sedan. Det kunde bli verbala slagsmål när jag tappade humöret, ofta med olika rasister. Kommer du ihåg när Fadime hade skjutits i huvudet av sin pappa. Då, jävlar anamma, var det liv i luckan.

MEDIEFORSKARE SOM Karin Nordberg har vittnat om Täppas Fo-

gelbergs speciella programledarstil när samtalen berör invandrarfrågor. Visserligen står det i SR:s sändningstillstånd att programledare ska ta avstånd från rasism och, på denna enda punkt, faktiskt vara partiska. Men Täppas Fogelberg tar inte bara avstånd, han blir rent ut sagt arg och upprörd när han anar intoleranta eller rasistiska signaler i luren. Som i fallet med Fadime:

- Då ringer någon dam och säger att Sigvard Bernadotte är död, men han fick bara en spalt på baksidan av Göteborgs-Posten medan den här Fadime får sida upp och sida ner. Och då säger jag: "Ja, men Sigvard, han har inte skjutits i huvudet av sin pappa." Sen gick jag verkligen igång och... ja det var rätt kul, men det var också rätt stökigt.

DET ÄR ÄNDÅ där Ring P1 måste bottna enligt Täppas:

- Jag tycker att ett radioprogram ska vara en show. Det ska vara kul att lyssna på radio. Det ska inte vara så att en viss procent av sådana här åsikter får komma fram, och en viss procent av sådana där åsikter får komma fram. Det ska vara en levande dialog mellan programledaren och den som pratar, där man inte ska vara så säker på vad som ska hända. Om man kan räkna ut vad programledaren kommer att säga, så är det ett skittråkigt program som ingen orkar lyssna på.

TÄPPAS FOGELBERG VILL helt enkelt ha lite upptäckarglädje i samtalen, gärna utan att det blir för politiskt korrekt. Ring P1 ska enligt honom vara vildvuxet: det måste vara liv i luckan. Det är ju egentligen roligast när det blir fel. Annars är det inte kul. Samtidigt tycker Täppas Fogelberg att det inte är bra om han blir för upprörd:

- Om jag höjer rösten och blir förbannad, då kan det psykologiskt sett vara så att själva frågan kommer in

Journalisten, radiorösten, tv-personen och tillika författaren Täppas Fogelberg poserar för sin nya bok. Ironin och självdistansen duggar lika tätt i boken som när Täppas Fogelberg leder Ring P1.

skymundan, och att jag upplevs som någon från storsamhället – en makt-person som har mikrofonen och så där. Det där är luriga grejer, det är inte lätta samtal.

RENT TEKNISKA förutsättningar gör också att Täppas alltid har ett för-språng. När han och inringaren pratar samtidigt och avbryter varandra, är det alltid Täppas som hörs bäst. Han sänder från en studio med kristallklart, jämnt ljud, medan inringaren försöker göra sig hörd över en prasslig telefonlinje:

– Ja... det är orättvist. Jag har tänkt på det, konstaterar Täppas Fogelberg lakoniskt.

Rollfördelningen mellan Täppas och inringarna är helt enkelt knepig och inte alltid jämlik – det är Täppas som hörs bäst och Täppas som kan avsluta samtalet när helst han vill.. Ändå vill inte Täppas köra någon mjukare, schysstare stil:

– Det är inte något fel att visa temperament. Jag gillar det själv när jag lyssnar på radio – det är faktiskt underbart när folk är arga, eller gråter, eller är glada. Det ska komma från hjärtat. Då blir det på riktigt.

För åsikter i allmänhet, utan personlig förankring, har Täppas Fogelberg hört mer än nog av:

– Folk som har åsikter står mig upp i halsen. Det är så roligt när någon deltar med sig själv och blir sådär väldigt närvarande. För åsikter kan ju vem som helst ha. Jag har svårt att förklara, men när man verkligen bottenar i sig själv och vågar dela med sig i radio, då blir det häftigt.

DET ÄR EN SVÅR balansgång: Täppas Fogelberg vill inte blir för arg och upprörd, men har samtidigt inte mycket till övers för SR:s strikta krav på neutralitet: Han gillar raka rör,

och tycker att programledaren ska vara uppriktig och tydlig.

Kanske är det svårt att alltid följa sina ideal i praktiken. Ibland tråkar inringarna helt enkelt ut Täppas Fogelberg – då händer det att han plötsligt byter ämne totalt. En inringare som vill prata om bruket av slöja, kan plötsligt få frågan om han eller hon tänker vaccinera sig mot svininfluensan. Samtidigt är det här en medveten samtalsstrategi, och inte något Täppas Fogelberg tar till bara för att han tappar tålamodet eller inte har någon mördande replik att komma med.

TÄPPAS FOGELBERG TYCKER nämligen att om inringarens åsikter blir för intoleranta och bisarra, då kan man behöva stoppa diskussionen:

– Det kan hända att jag kastar in nånting, men det kan vara för att jag också försöker bryta ett tankemönster. Säger jag så för att jag var uttråkad? Jag vet inte. Kanske."

Den medicinen får inringare med främlingsfientliga åsikter smaka på extra ofta. Inte enligt Täppas själv, men väl med tanke på de många gånger han under hösten frågat inringare med "fel" åsikter om de tänker vaccinera sig. När Barbro Fritz ringer in en måndagsmorgon i september, vill hon prata om helbrägdagörelse. Täppas lyssnar tålmodigt,

"Folk som har åsikter står mig upp i halsen"

men sedan frågar han Barbro Fritz varför tjugo miljoner människor vid Afrikas horn inte får ta del av helbrägdagörelse.

När Barbro Fritz inte vill ta upp tråden om de människor som svälter utanför Sverige, slänger Täppas ur sig:

"Har du svar på den här frågan då: Tänker du vaccinera dig mot svininfluensan?"

SAMMA FRÅGA ställer Täppas Fogelberg senare i veckan till en man

som försvarar Sverigedemokraterna och en viss Bertil Malmberg som förkastar bärandet av slöja. Täppas Fogelberg tycker att han har svar på tal när han så vill, men vissa åsikter tycker Täppas Fogelberg är för aparta för att resonera emot. Lyssnarna är ju inte dumma De riktigt tokiga åsikterna kan ibland få stå för sig själva, så får lyssnarna dra sina egna slutsatser om både inringaren och de framförda påståendena.

KANSKE VAR DET därför som Peter Wahlbäck fick prata fritt i en famös dust med Täppas Fogelberg under mars 2007, där Peter Wahlbäck ifrågasatte svensk invandringspolitik och propagerade för assimilation – inte integration. Täppas Fogelberg argumenterade knappt alls med Peter Wahlbäck, utan körde hellre kommentarer i stil med:

– Nä men Peter, ibland så snackar du så mycket goja. Du åker likisom på New Age-mässor och håller på och larvar dig, eller hur Peter?

Det är inte säkert att det här är någon förkrossande taktik – på Flashback jublade kommentatorerna över Peter Wahlbäck's övertag och Täppas Fogelberg's påstådda mjäkighet och förvirring. För Täppas Fogelberg bemötte inte det Peter Wahlbäck faktiskt sa – han lät istället Peter Wahlbäck prata på. Klippet ligger fortfarande och skvalpar på Youtube.

Men Täppas Fogelberg är inte den som vrider sig i självrannsakan. Hans underliga, abrupta stil går hem; visst har han dragit på sig ett antal anmälningar från Granskningsnämnden (men bara fällt en gång), och visst kan mellancheferna gnälla på att Täppas Fogelberg är lite för. Mycket. Men 21 registrerade, renrasiga hundar i Svenska kennelklubben med namnet "Täppas" kan inte ha fel.

Täppas Fogelberg - en respektfull buffel

Täppas Fogelberg kör med inringarna, ifrågasätter det mesta, och kompromissar aldrig med sin integritet. Han visar hänsyn och respekt för den som delar med sig av sin livshistoria.

”TÄNK OM ALLA helikopterfararna hade burka” är meningen som Täppas Fogelberg inleder ett av sina program med. Med sådana retsamma, bara halvt logiska kommentarer, sätter Täppas Fogelberg ofta tonen redan från början. Tonen är ofta familjär mellan Täppas Fogelberg och inringarna i början av varje samtal: när Driss Alaoui släpps fram, inleder han med att både hälsa Täppas Fogelberg med förnamn och med att småprata om Ring P1 som program.

Samtidigt blir stämningen desto hårdare längre in i de flesta samtalen. Personerna som ringde in under Täppas Fogelbergs programledarvecka var ofta väl pålästa och ivriga att referera både till stycken i Koranen och till olika författare. Argumentationen är ofta vass, och det är snarast Täppas Fogelberg som först tröttnar under samtalen. När exempelvis inringaren Lars Hultkvist vägrar att skifta perspektiv i en diskussion om Sverigedemokraterna, utan håller fast vid att det är en demokratisk rättighet för människor att rösta på vilket parti de vill, tryter Täppas Fogelbergs tålamod. Han slutar att argumentera med inringaren och blir sarkastisk:

”Men herreGUD, ska vi låtsas som att Sverigedemokraterna är några guds lamm nu?”

HÄR FÖRSÖKER Lars Hultkvist inflika något, men Täppas Fogelberg ignorerar det och fortsätter:

”För gör jag det, så blir jag trött faktiskt, riktigt trött!”

Under hela den tid som Täppas Fo-

gelberg pratar om att han blir trött, fortsätter Lars Hultkvist att försöka säga något i bakgrunden. Men tekniken står på Täppas Fogelbergs sida – hans klara röst från studion överröstar Lars Hultkvist på dennes raspiga telefonlinje. Samma sak händer ofta när Täppas Fogelberg och en inringare börjar prata i munnen på varandra – Täppas Fogelberg hörs nästan alltid bäst.

TROTS ATT Täppas Fogelberg själv tycker att alla inringare i princip bör bemötas likadant, var han tämligen nyckfull under sin programvecka i oktober. Så länge inringaren Börje Sundberg kritiserar smygrasism bland socialdemokrater, ställer Täppas Fogelberg till exempel gärna både motfrågor och hummar uppmuntrande. Men när Börje Sundberg byter riktning och kräver att invandrare tar sitt eget ansvar för att få jobb, klipper Täppas Fogelberg plötsligt av inringaren med ett tack och hej. Visserligen händer detta under det tionde av totalt tolv inlägg i programmet, men med tanke på att hela inlägget bara tillåts vara två dryga minuter, är det inte säkert att Täppas Fogelbergs reaktion beror på tidsbrist.

Ett utmärkande drag hos Täppas Fogelberg är att han gärna blir personlig. När en inringare blir teoretiserande, som i diskussioner kring slöjan, är Täppas Fogelberg inte sen med att fråga inringaren vad denne brukar ha på sig till jobbet, och om inte slöjan är ett rent kulturellt fenomen precis som slipsen. Samtidigt

är Täppas Fogelberg lika beredd att öppna sig själv också: när en kvinna frågar honom om han är religiös, svarar han ärligt att han inte tror på Gud, och erkänner att hans ateistiska tvärsäkerhet kanske är än mer trängsynt än orubblig tro.

SAMTIDIGT ÄR Täppas Fogelberg inte sen att driva med inringarna när de tar upp alltför personliga och små problem för hans tycke. När en person klagar på att brevlådor sitter för högt för att rörelsehindrade kan nå dem, använder han sin egen blindhet som vapen och påpekar att man faktiskt kan be någon i närheten om hjälp med att lägga i brevet om man inte kan se eller nå brevlådan. Och när en kvinna ringer in för prata om hemlösa katter, avfärdar Täppas Fogelberg hela samtalet som ”dagens i-landsproblem.”

Även om Täppas Fogelberg är hård och sarkastisk mot vissa inringare, har han stor respekt för inringarnas mer allvarliga personliga erfarenheter. När Iris Linnå ringer in för att prata om Förintelsen, med anledning av ett tidigare antisemitiskt inlägg, är Täppas Fogelberg försiktig och hummande. Han låter Iris Linnå berätta om hennes liv i Helsingfors och om hennes judiska vänners strategi utan att avbryta eller ifrågasätta alls.

DET ÄR Täppas Fogelberg i ett nötskal: brysk, bufflig, men faktiskt också respektfull och förstående när inringarna, med sina egna livshistorier, väcker hans finkänslighet.

"Världens bästa antirasistradio!"

Ring P1:s nyaste programledare Alexandra Pascalidou, tycker att många inringare har främlingsfientliga åsikter. Men att programmet skulle vara en rasistradio det håller hon inte med om.

– Ring P1 kan vara världens bästa antirasistradio, säger hon.

TEXT OCH BILD: SANNA JANSSON

ATT ALEXANDRA Pascalidou själv gillar Ring P1 är tydligt. Hon kallar programmet för journalistikens flaggskepp.

– Jag älskar att det är direktsänt och att det är ocensurerat, säger hon. Alla kan vara med, det enda man behöver är en telefon, och det har alla svenskar. Det är ingen som regisserar dig i Ring P1, programmet är en yttrandefrihetens studsmatta.

Innan Alexandra Pascalidou dyker upp på sitt frilanskontor på söder i Stockholm, säger en kontorskollega att hon brukar dyka upp med andan i halsen. Något som visar sig stämma väl in på hennes energi. Mitt under intervjun, avbryter hon sig med orden "oj vad jag skriker." Ämnet främlingsfientlighet och hur invandrare behandlas i media, engagerar henne.

DET VAR FÖR knappt ett år sedan som producenten Linda Belanner ringde upp Alexandra Pascalidou, med en förfrågan om att programleda i Ring P1.

– Jag blev smickrad och lycklig, säger hon.

När hon började sända programmet ställde hon många personliga

frågor till inringarna.

– Det är ett problem att jag älskar människor, jag vill helst veta allt om personen.

Nu efter att ha gjort fler sändningar känner hon att hon inriktar sig mer

ALEXANDRA OM ALEXANDRA:

NAMN: Alexandra Pascalidou

ÅLDER: 39 år

BOR: Hyreslägenhet i Stockholm

GJORT TIDIGARE: "Statsvetenskaplig utbildning på Stockholms universitet, mina tre månader i New York när jag undersökte hur TV, radio och tidningar där arbetar med etnisk mångfald, Mosaik i SVT, Ungdom mot Rasism - Europarådets kampanj där jag representerade Sverige, OS i SVT, två TV-år i Grekisk TV och författare till fyra böcker, den mest kända heter *Bortom Mammans gata*."

VÄRSTA RING P1-MINNET: När hon sa att polisen hade mördat en person innan fallet var utrett:

"Då kunde jag inte sova några nätter."

BÄSTA RING P1-MINNET: "Alla program har varit fantastiska!"

på debattfrågan.

Sin egen programledarestil beskriver hon efter lite funderande.

– Jag är väldigt lyssnande och snabb med att ställa provocerande motfrågor, vänligt men bestämt. Men ibland

bli jag lite för snäll, tycker hon.

Vad tycker du är Ring P1:s uppgift?

– Ring P1 ska vara en dagsaktuell debatt, öppen för alla. Den ska ta pulsen på Sverige.

Vad vill du uppnå med varje samtal?

– Att människan som ringer in ska känna att budskapet kom fram, att människan ifråga har fått göra sin röst hörd, att han eller hon har fått lyfta en debattfråga. Att de ska känna, jag kan förändra världen.

Alexandra Pascalidou säger att det finns en världsförbättrare i henne som gärna vill komma fram till en lösning i slutet av samtalen, men poängterar ändå att Ring P1 är ett debattprogram.

– Sök konflikten brukar de säga från redaktionen, berättar hon.

MEN TROTS debattupplägget tycker hon också att Ring P1 är det närmaste ett demokratiskt samtal som man kan komma.

– Jag vet inget annat forum som både ministrar, näringsledare och

– Det är viktigt att få in fler invandrare i mainstreammedia, säger Alexandra Pascalidou. Hon är den enda av programledarna i Ring P1 som själv har invandrarbakgrund.

min morsa i Rinkeby lyssnar på med så stor behållning, säger hon.

Hon påpekar att hon är den enda av programledarna med invandrarbakgrund. Hon har rötter i Grekland och är uppväxt i Rinkeby i Stockholm.

– Människor som jag behövs i den här debatten, säger hon.

HON FRAMHÅLLER att Ring P1 för första gången ger invandrare en möjlighet att prata om sig själva och inte bara bli talade om. När hon leder programmet blir det vi-invandrare, istället för att man talar om "dom." Hon

berättar att människor med invandrarbakgrund stoppar henne på gatan för att tala om att när hon är program-

ledare då vågar de ringa in, då känner de sig inte rädda för att bli diskriminerade. Hon tycker att det är ett privilegium att tillhöra en minoritet och ser bara fördelar med sin bakgrund, som framförallt gör att hon inte missförstås när hon argumenterar.

– Jag kan vara hårdare mot invandrare, och muslimer vet att jag inte hatar dem, säger hon. Det skulle vara svårare för en svensk. Och min bak-

grund ger trovärdighet också bland svenskar.

Hon säger att hon absolut tar de rasistiska åsikter som kommer fram i programmet, personligt.

– Då gäller det att sortera bort de personliga känslorna och att vara journalistiskt lugn, säger hon.

Programledarna anklagas ibland för att vara partiska när de ifrågasätter främlingsfientlighet. Ett klassiskt knep, säger hon, som till exempel Sverigedemokraterna använder sig av. Att programledaren ska vara opartisk, det håller hon med om men säger att det är missuppfattning att man är partisk om man tar ställning för mänskliga rättigheter. Istället är det programledarnas skyldighet att ta ställning för alla människors lika värde.

"Jag kan vara
hårdare mot in-
vandrare, och
muslimer vet
att jag inte hatar
dem. "

HONTYCKER att de främlingsfientliga rösterna i programmet är många, men tror att de är överrepresenterade om man jämför med svenskar i allmänhet. Främlingsfientliga är skickliga på att använda media menar hon, medan de som är mer frisinnade, som hon uttrycker det, inte hör av sig till programmet på samma sätt, eftersom de inte tror att det är viktigt. Men att Ring P1 skulle vara en rasistradio det håller hon inte med om.

– Då kallar jag all radio för rasistradio, säger hon.

Hon menar att de rasistiska åsikterna finns i den större offentliga debatten också. Strategin att diskutera öppet, tror hon på.

– Att stänga dörren det provade man i Frankrike och det fungerade inte. Låt dem säga vad de tycker och tänker, så att de inte kan ta populistiska poäng genom att säga att de blir

tystade, säger hon.

Hon kallar Ring P1 för världens bästa antirasistradio.

– Det är ett fritt forum där rasister går vilse i sina egna orimliga argument och där antirasister kan få bjuda på motstånd och nyansering.

"Det är ett fritt forum där rasister går vilse i sina egna orimliga argument och där antirasister kan få bjuda på motstånd och nyansering."

Finns det någonting man inte får säga i Ring P1?

– Nej, fan heller. Men man ska inte kränka andra människor och man ska undvika rasistiska, sexistiska och homofoba uttalanden.

Finns det en fara i att främlingsfientliga röster släpps fram i programmet?

– Det blir fel om vi som programledare inte kan hantera frågan. Om vi inte hanterar dem

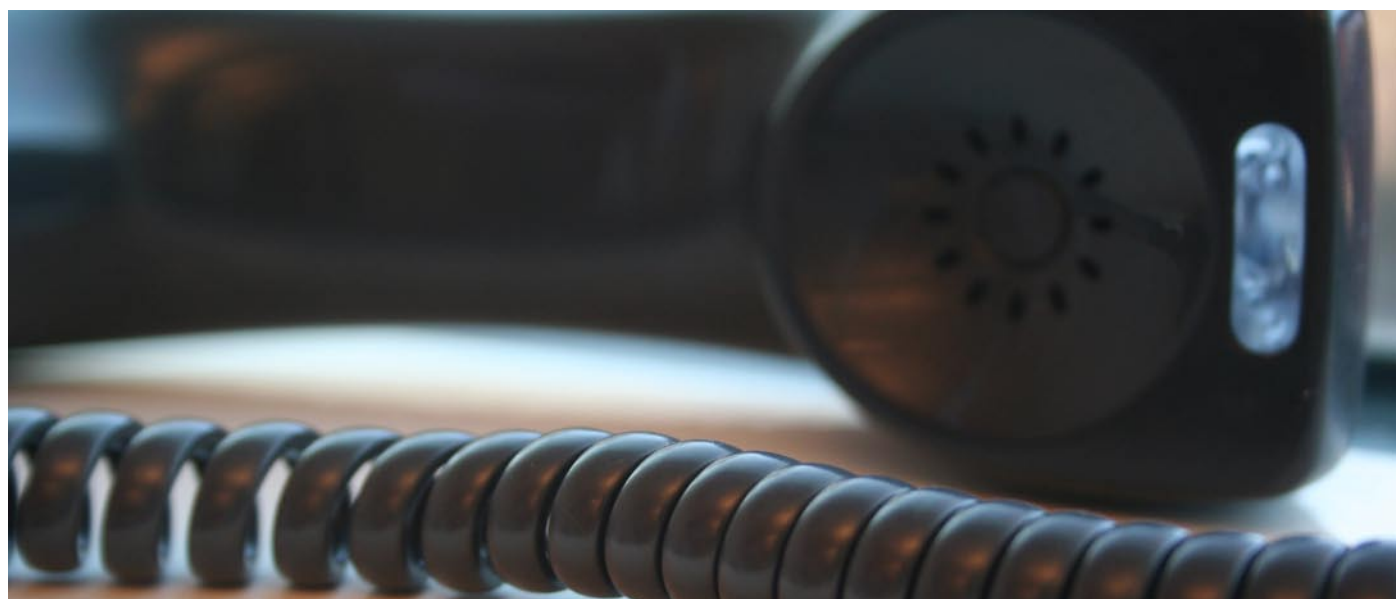
korrekt kommer de att multiplicera. Det är viktigt att programledaren är allmänbildad och öppen för att ta debatten. Det ligger i uppgiften att

ifrågasätta hårda uttalanden och generaliseringar.

Hur ska man prata om invandring i den offentliga debatten?

– Det ska vara öppet och demokratiskt, alla ska få vara med och det är viktigt att inte hamna i "vi och domfällan", säger hon.

SAMTIDIGT SÄGER hon i nästa andetag menar att det omöjligt att undvika just den fällan, eftersom man måste kunna prata om orättvisor och underrepresentation. Mediedramaturgin gör att man ofta försöker hitta en extremistisk udd i rapporteringen, något som hon menar är till nackdel för minoriteter. Invandrare får alltså delta i det offentliga samtalet som extremistrepresentanter av något slag eller att så får man vara med som ett blattealibi, säger hon. Att invandrare måste in i mainstreammedia både som journalister och som vanliga röster är något hon återkommer till flera gånger som en lösning. Det måste bli mer etnisk mångfald i svensk media. – Det är viktigt att invandrare får delta i den offentliga debatten på samma villkor som svenskar.

Alexandra Pascalidou - debattören

Alexandra Pascalidou är en aktiv programledare som ställer många motfrågor. Hon säger att inringarna ska behandlas lika, men med personliga nyanser:
– Ibland får man vara lite mjukare mot dem som inte är lika retoriskt säkra.

AV ULLA MOBERGS fyra strategier för att vara opartisk är motfrågemodellen den strategiska variant som är vanligast när Alexandra Pascalidou sänder Ring P1. På det viset har hennes samtal mer en debattform än en samtalsform. Men frågorna ställs för det mesta i samtalston, vilket samtidigt ökar samtalskänslan. Vi ska se hur Alexandra Pascalidou gestaltar Mobergs fyra strategier, med exempel från våra fyra debatter.

Nils-Erik Andersson menar att Sveriges pensionärer har det så pass kärvt att de i nästa val kommer att proteströsta på Sverigedemokraterna, ett parti som de egentligen inte vill ha, menar han.

”Men kan inte pensionärerna proteströsta genom att rösta på Piratpartiet” bemöter Alexandra Pascalidou. Nils-Erik Andersson går henne inte till mötes. ”De måste rösta på något som verkligen ställer till det” menar han, och tydliggör i sitt svar sin syn på Sverigedemokraterna något.

LENNART RYDBERG ringer in till programmet och menar att svenskar har en väldigt naiv syn på islam, och att muslimer har som ett långsiktigt

mål att ta över världen. Han säger att enligt islam finns bara en religion och om man inte konverterar så ska man avrättas.

”Sakta i backarna nu så ska vi se. Har någon muslim knackat på din dörr och bett dig konvertera?” säger Alexandra Pascalidou.

LENNART RYBERG NAPPAR inte på betet utan svarar att han inte vill gå in på personliga erfarenheter. Det undvikande svaret han ger, gör att han framstår som mindre seriös. Han kan inte exemplifiera sina resonemang, och det lyckas Alexandra Pascalidou

påvisa genom den här och flera andra motfrågor.

Lena Olsson tycker att slöjbärare är lite läskiga. ”Finns det andra klädedräkter som du är rädd för?” frågar Alexandra Pascalidou. ”Nej, det är det väl inte, inte vad

jag kan komma på så här nu”, svarar hon då.

Här lyckas hon genom sin fråga visa att Lena Olssons problem med slöjan kanske inte handlar om rädsla för ett klädesplagg utan att hon hänger upp sitt resonemang på att det ser

läskigt ut. Hon är inte rädd för människor med mycket kläder i allmänhet, men tydligen för muslimer, resonemanget har alltså också en annan botten än bara en klädrädsla, vilket kommer fram i ordväxlingen.

Strategi nummer två, att hänvisa till tredje part, använder Alexandra Pascalidou framförallt på det sättet att hon lyfter fram tidigare inringares argument eller tar upp åsikter som inkommit via sms till programmet. När hon använder sig av tidigare inringares argument, knyter hon ihop debatten, de frågor som tidigare väckts i programmet får på så vis svar och hänger inte längre i luften.

När Frank A, som presenterar sig som svensk imam, ringer in får han svara på frågor som tidigare väckts av Lennart Rydberg, som starkt kritiserar islam. Frank A berättar att i vissa länder i Europa är majoriteten av barnen som föds muslimer, då kommer framtiden att vara väldigt islamisk, menar han.

”Och det tolkas ju av främlingsfientliga krafter, men inte bara det, det tolkas ju av människor som kanske går omkring och är rädda för islam, för människor som kanske är rädda för kvinnor i burqa och så det tolkas ju som att ni vill ta över Europa och världen”, säger Alexandra Pascalidou, som här använder Lennart Rydbergs argument.

MER SÄLLAN ställer hon de

mer diskreta frågorna som omformulerar det som inringaren precis sagt. Hennes samtal med Akbar Moradi, innehåller främst sådana frågor.

"Du menar att båda betar sig som sexobjekt, både de som döljer sig, men är du för eller emot slöja, det har inte jag förstått?" "Det patriarkala förtrycket alltså?" "Så du tror att de kommersiella krafterna är det största hotet?"

AKBAR MORADI bryter

när han pratar, så det verkar vara anledningen till att Alexandra Pascalidou ställer många frågor av den omformulerande typen. Hans ur-

sprungliga poäng, där han kritiserar slöjan och marknadskrafterna som gör kvinnor till sexobjekt, framstår därför tydligt men samtalet blir inte problemlösande eftersom han inte får bemöta andra sidans argument. Han kan därmed inte visa om han har förståelse för de som tycker tvärtom.

Men när Alexandra Pascalidou använder en annan av Mobergs strategier uppstår ett exempel på förståelse från Akbar Moradis sida. När Alexandra Svensson ringer in kopplas de båda ihop. Hon säger att det är hennes fria vilja att bära slöja. "På den där punkten hon har rätt att vara privat" säger Akbar Moradi tillmötesgående.

SAMTALET MELLAN Akbar Moradi och Alexandra Svensson är ett av två exempel på när Alexandra Pascalidou väljer att koppla ihop två inringare för att få en diskussion dem emellan, något som skapar en helt annan dynamik än den vanliga programledare- och inringaredynamiken. Intressant är att i båda fallen framkommer det

en viss förståelse för motståndarens argument, något som är ovanligt i de andra samtalen.

Det andra exemplet på den här dynamiken är mellan när imamen Frank A och Hans-Gunnar Karlssonsom har en viss kritik mot slöjan möter varandra. Hans-Gunnar Karlsson menar att man ska visa ansiktet, han vill ha en helhetsbild av människan. Frank A går honom då tillmötes en bit. "Det här med niqab det är ju någonting

som, alltså det är inte ett måste som muslim man får ju visa ansiktet och om man verkligen vill ha ett jobb där man inte kan ha niqab så kan man ju inte ha det liksom."

IBLAND UPPTÅR

en annan problemlösande upplösning i

slutet på samtalen, som också har att göra med en förståelse av att andra ser annorlunda på debattämnet än man själv. När Alexandra Svensson får frågan vad hon skulle vilja säga till de tjejer som inte själva valt att bära slöja svarar hon först att hon inte vet men efter en stund kommer ett förslag till en lösning. "Sättet vi löser förtrycket på det är att öka integrationen i Sverige om varje svensk går ut och skaffar två vänner med utländsk härkomst så, så kommer de komma in mer och mer i svenska samhället och då är jag helt övertygad om att de inte kommer att vara så rädda för frihet heller när de kommer" säger hon.

Ibland används debattekniker som inte liknar de fyra som Ulla Moberg beskrivit som opartiska. Alexandra Pascalidou väver ibland in personliga erfarenheter i sina frågor och mot-eller medhållande resonemang. När en inringare

diskuterar ifall man får ha slöja som förskolelärare eller inte tar Alexandra Pascalidou upp en egen fundering.

"Det jag tänker på är eftersom jag nu har en dotter på ett och halvt år som precis har börjat på dagis, eller förskola, det är ju att jag vill ju att förskoleläraren ska kunna röra sig fritt alltså jag menar alltså rent fysiskt kunna springa med barnen eller klättra eller vad de nu håller på med och det undrar jag om man kan göra i en niqab?"

EN VIKTIG funktion som programledarens fyller är att kunna ifrågasätta fakta. När Jonela Terne ringer in för att prata om flyktingmottagande är Alexandra Pascalidou kritisk. Jonela Terne tycker inte att Sverige kan ta emot hur många som helst. Hon säger att Sverige inte kan integrera de 1,5 miljoner människor som har kommit hit. Här bemöter Alexandra Pascalidou hennes fakta direkt.

"1,5 miljoner människor har inte kommit till Sverige. 1,6 miljoner människor har någon slags invandrarbakgrund. Det betyder minst en förälder som är född utomlands det kan vara Norge, det kan vara Danmark. Det är människor som är födda och upp-vuxna i Sverige."

JONELA TERNE backar då och menar istället att det är 900.000. När inringaren backar blir resonemanget ihåligt och får samtalet att mer likna en debatt, där ena parten kan vinna.

"Är vi bättre på något sätt?"

I de debattliknande samtalen finns en ojämlikhet. Eftersom att programledaren inte ska visa sin egen ståndpunkt, kan in-

ringaren inte heller vinna en debatt. Det återstår att det blir noll-noll eller att inringaren förlorar.

Ett debattdrag som Alexandra Pascalidou är ensam om, det är att hon hänvisar till sin egen invandrarbak-

grund. Jonela Terne har själv invandrat till Sverige och hon förklarar att hon kom från Europa, som en förklaring på varför det skulle vara mer okej att hon är här än utomeuropeiska flyktingar.

”Är vi bättre på något sätt?”, frågar Alexandra Pascalidou, som här belyser en motsägelse i Jonela Ternes resonemang.

Också i debatten om språket använder Alexandra Pascalidou sig själv exempel. Åsikten att man även på bussen eller tunnelbana kan man välja att tala svenska trots att den man talar med är en landsman, berör Alexandra Pascalidou personligen, eftersom hon själv talar grekiska i tunnelbana ibland. Hennes direkta koppling till egen erfarenhet gör samtalet konkret, de talar inte om några andra utan om sig själva i samtalet.

DE FALL DÄR Alexandra Pascalidou ställer frågor som går in mer på personerna bakom argumenten är samtliga inringare muslimer. ”Hur tycker du att din fru ska klä sig?” ”Varför ha du slöja?” ”Varför konverterade du till islam?” Samtal kring islam som förs med telefonörer som inte själva är muslimer rör sig oftast på ett mer teoretiskt plan. En dialektik uppstår här mellan privat och politiskt. När muslimer pratar berörs deras privata sfär, när icke-muslimer pratar håller sig samtalet i den politiska sfären.

DEN HÄR DIALEKTIKEN behöver inte ses som ett problem, de mer personligt ställda frågorna gör sig i programmet och ger samtalet ett liv och en koppling till verkligheten som gör det väldigt spännande att lyssna.

Kanske är det en fördel att muslimer blir personliga i debatten, för att få ett vi-muslimer perspektiv, som annars ofta efterlyses. Problemet med vi-muslimer perspektivet är att en person ofta får tala för hela gruppen. Ett mindre lyckat exempel på den

problematiken är när imamen Frank, beskrivs av Alexandra Pascalidou som en helt vanlig svensk muslim. Det ger hans argument en legitimitet, som en företrädare för ”alla vanliga muslimer”.

Man kan givetvis diskutera vad en vanlig muslim är, men Frank A är troligtvis ingen vanlig muslim. Han är imam och har starkt religiösa argument, som får honom att framstå som fundamentalistisk, att han då får representera vanligheten blir problematiskt.

ETT ANNAT SÄTT att argumentera är att hänvisa till idealet om ett demokratiskt samtal. Ibland dyker upp argumentet upp bland inringarna och ibland används det som ett argument, från Alexandra Pascalidou.

”Det här just ett sådant program, för debatt och dialog, hit kan alla ringa”, säger hon till Mille Öberg som vill att redaktionen ska ha en dialog också med extremister. ”En av de viktigaste sakerna i vårt samhälle är en demokratisk dialog”, säger hon också när Lennart Rydberg ringer in.

I DET HÄR ENDA samtalet märks det att inringaren närmare sig en gräns för vad som är tillåtet i programmet. Lennart Rydberg som menar att svenskar har en väldigt naiv syn på islam och att muslimer har en långsiktig strategi att ta över världen, bland annat genom att föda många barn.

I det här samtalet visar sig Alexandra Pascalidou från sin mest kritiska sida och samtalet får formen av en konfrontativ debatt. Hon höjer rösten.

LENNART RYDBERG kör hårt fram och avbryter henne, han säger, ”ja men om du har alla svar va, så är ju det jättebra” och vid ett tillfälle menar han att Alexandra Pascalidou är ute och cyklar. Det verkar som att hennes reaktion, trots inläggets art, mer har att göra med hans debattstil och inte ämnet. Lennart Rydberg får säga att muslimer vill skapa ett världsherravälde, men han får inte ta över och styra samtalet.

"Rasistradion är världens myt"

En helt unik arena för vanliga människor att föra fram sin röst i offentligheten. Ett verkligt samtal, på lika villkor, där vad som helst kan hända. Agneta Furvik tycker att Ring P1 är viktigt. Och hon ser inget fel på debatten som förs där.

TEXT OCH BILD: MARIE WENGER

När Agneta Furvik svarar i Ring P1 förundras hon och fascineras av lyssnarnas engagemang.

– Vem är den här människan som går och tänker så mycket på det här att den ringer in till Ring P1 på en tisdagsmorgon liksom?

Sedan 2006 har hon hört till programmets grundstab. Med jämna mellanrum har man kunnat höra henne svara på skånska från en studio i Malmö. Men hennes radiokarriär är längre än så: Hon har jobbat på Ekot och Studio Ett i mer än tjugo år, och hunnit med att vara både reporter, producent, redaktionschef och programledare.

Nu har hon precis flyttat tillbaka till Stockholm, till "mediemedelklassens" kvarter på Söder, där vi har stämt träff en mild fredagseftermiddag i november. Hennes nya jobb som nattredaktör går inte så bra ihop med programlederi i Ring P1.

– Jag avstår Ring P1 just nu, men jag kommer att hoppa in lite då och då.

Den självsanerande debatten

Det gjorde hon senast för ett par veckor sedan, när vi lyssnade på hen-

nes program. Då pågick debatten om slöjan för fullt. Är en muslimsk kvinna som bär slöja förtryckt? Är det en mänsklig rättighet att ha på sig vad man vill, när man vill? De frågorna väckte många lyssnarnas debattlust.

AGNETA OM AGNETA:

NAMN: Karin Agneta Furvik

ÅLDER: 47 år

BOR: På söder i Stockholm

BÄSTA/VÄRSTA RING P1-MINNET: **Vet inte, det är som att de där sändningarna försvinner när man är klar med dem."**

PROGRAMLEDARSTIL: **Explosiv, väldigt på hugget både på gott och på ont, dominant.**

Agneta Furvik tycker inte att slöjdebatten i Ring P1 är problematisk.

– Den är ju återkommande och det är väl viktigt att den får vara det.

Hon vänder sig bestämt emot alla påståenden om Ring P1 som "rasistradio".

– Jag tycker det är en vanföreställning bland folk, för det första att det är jättemycket invandrarfrågor och för det andra att det är jättemånga rasister som ringer in.

Under vår undersökningsperiod berörde 36 procent av alla inlägg på

något sätt invandrare eller invandring. Det förvånar Agneta Furvik. Själv uppskattar hon att ungefär en av tjugo inringare vill prata om invandrarfrågor. När det gäller inringare med främlingsfientliga åsikter säger hon att det finns "några enstaka".

– Det är en gubbe som sms:ar varje dag. Jag längtar efter att hans sms ska vara möjliga att använda, alla ska ju få vara med. Men oftast är de helt enkelt oanvändbara.

Hon kan inte komma på något som saknas i Ring P1, varken i slöjdebatten eller i debatten kring invandring överhuvudtaget.

– Ärligt talat, det fina med Ring P1 är att alla argument kommer fram förr eller senare. I början var jag mycket mer angelägen om att gå i någon sorts svaromål, men det behövs egentligen inte. Om någon säger si så ringer det alltid någon annan och säger så.

Närmare vardagen

Det som skiljer debatten i Ring P1 från andra, elitbaserade offentliga samtal är inte att den är grövre eller mer rasistisk, utan att andra, mer vardagliga funderingar kommer fram, menar Agneta Furvik.

– Det sägs ju saker här som är möjligt för alla, alla, alla att lyssna på.

Hon tar ett exempel från sin senaste vecka. En man ringde och undrade: Hur ska en förskolelärarinna som inte får visa sitt hår för män bära sig åt när barnens pappor kommer för att hämta dem?

– Sânt där får inte plats i det vanliga offentliga samtalet.

Här har Ring P1 en enormt viktig roll att fylla, säger hon.

– Det är svårt att fatta att det fanns en tid när Ring P1 inte fanns, och det är svårt att fatta vilket förakt Ring P1 mötte från andra journalister i början. Det fanns en beröringskräck med den vanliga människan och ett underskattande av den vanliga människan.

Sedan dess har programmet fått

en bättre ställning i samhällsdebatten, tycker hon. Politiker lyssnar på Ring P1 för att "känna av det så kallade folkdjupet", och det händer att

"SR:s egna medarbetare skulle må oerhört bra av att lyssna på Ring P1."

Ring P1-lyssnarna för upp nya ämnen på mediernas dagordning. Under Agneta Furviks senaste vecka ringde flera pensionärer in och var upprörda för att

Folksam hade sänkt deras livförsäkringar. Det togs sedan upp i Studio Ett. Men Agneta Furvik tycker ändå att utbytet mellan Ring P1 och elitens offentlighet är för litet.

– SR:s egna medarbetare skulle må oerhört bra av att lyssna på Ring P1. Casen ringer ju själva, liksom.

Gränsen för vad som sägs

Så visst spelar det roll vad man pratar om i Ring P1, och hur. Men var går gränsen för vad man får säga i det offentliga samtalet? Det går inte att dra en sådan generell gräns, menar Agneta Furvik.

– I princip tycker jag att man ska kunna prata om allt, men inte på vilket sätt som helst, och jag är öppen för att nån kan övertyga mig om undantag från den principen.

Hon är inte rädd för att Sverigedemokraterna ska släppas in i det offentliga samtalet. De ska visas upp och debatteras med, så länge de håller sig till spelreglerna. Samtidigt tycker hon att det spelar en stor roll hur man pratar om invandrare i medierna.

– Om man ständigt omtalar ett fenomen som ett problem, då blir ju bilden att "det är vad de är". Men det här är ju ett problem i hela det offentliga samtalet och inte i Ring P1 speciellt.

Agneta Furvik menar att Ring P1 fyller en viktig plats i det offentliga samtalet. Men programmet var alltså annat än uppskattat i början:– Det är svårt att fatta vilket förakt Ring P1 mötte från andra journalister i början. Det fanns en beröringskräck med den vanliga människan och ett underskattande av den vanliga människan.

Agneta Furvik – djävulens snällaste advokat

Hon beskriver sig själv som explosiv och dominant i studion. Men när vi lyssnar på Agneta Furvik i Ring P1 möter vi en lugn och metodisk programledare, aktiv i samtalen men tillåtande mot sina inringare.

– Min ambition, och jag tror att jag lyckas med det, är att bemöta människor med ett öppet sinnelag, alltid med respekt. Vi ber dem ringa, då har de rätt att få en respektfull behandling, säger Agneta Furvik.

Humor och värme tycker hon är viktigt, men också att vara aktiv och ställa mycket frågor. Agneta Furvik har en lång erfarenhet som journalist, och det märks när hon programleder i Ring P1. Hon har en lyssnande hållning gentemot inringarna och ställer följdfrågor, precis som i en vanlig intervju. Det finns ett ganska tydligt mönster i hennes samtal, och vi ska se hur det kan gå till i ett exempel från den 12 oktober.

Förtydligar och sammanfattar

Baktiar ringer in för att prata om de män i Rinkeby som försökt hindra unga tjejer från att gå på disco. Han vill också prata om slöjan. Agneta Furvik ber honom ta en sak i taget, och låter sedan Baktiar presentera sin ståndpunkt. Under tiden hummar Agneta Furvik uppmuntrande och kommer då och då med små instick, men bara för att förtydliga vad Baktiar pratar om: "Dom som försöker tvinga andra att till exempel stanna hemma från diskon och så vidare det vi hörde rapporteras om sker till exempel i Rinkeby."

Killarna måste anpassa sig, annars förtjänar de inte att leva i Sverige, menar Baktiar: "Antingen ska dom

skärpa sig, eller så ska dom flytta till mörka grotorna i Torabora i Afghanistan." Fortfarande är Agneta Furviks kommentarer bara ägnade att förtydliga och sammanfatta Baktiars argument: "En grupp som försöker tvinga kvinnor och flickor där, de borde flytta härifrån helt enkelt." Just detta, att göra inringarens egen argumentation tydlig, ser Agneta Furvik som ett viktigt programledaruppdrag:

– Mitt ansvar är att få dem som ringer att så tydligt som möjligt klargöra sin åsikt, och att få lyssnarna att förstå.

Argumentet utvecklas

"Sluta eller flytta härifrån." – Vid det här laget har Baktiars budskap klargjorts och renodlats, och först nu kommer Agneta Furvik med en fråga: "Men du, vanlig dialog då, kan man på nåt sätt prata med dom här männen tror du?" Här får Baktiar ett tillfälle att nyansera sin argumentation, vilket han också gör. Visst kan man påverka dem genom att prata med dem. Återigen har dialogidealet bekräftats i Ring P1, och samtalet kan gå vidare.

Agneta Furvik ber Baktiar att presentera sin andra åsikt, den om slöjan, och processen börjar om. Baktiar tror inte att någon kvinna frivilligt väljer att bära slöja. "När dom är små, då hjärntvättas dom att man måste ha slöja, annars kommer man hamna i helvetet." Återigen förtydligar Agneta Furvik genom att upprepa det som Baktiar säger, varpå hon ställer

"Mitt ansvar är att få dem som ringer att så tydligt som möjligt klargöra sin åsikt, och att få lyssnarna att förstå."

sin motfråga. Den här gången använder hon sig av det klassiska journalistiska knepet att hänvisa till en tredje part: "Är det vad du har att säga till dom kvinnor som ringer hit och kontaktar oss till exempel på Ring P1 och säger att jag bär denna frivilligt jag vill verkligen ha detta det är förenligt med min muslimska tro?"

Djävulens advokat

I samtalet med Baktiar använder Agneta Furvik alla de strategier för att styra samtalet som Ulla Moberg identifierat: Hon omformulerar det som redan sagts, ställer motfrågor och hon hänvisar till en tredje part. Mot slutet av samtalet kopplar hon faktiskt också in en ny inringare, men

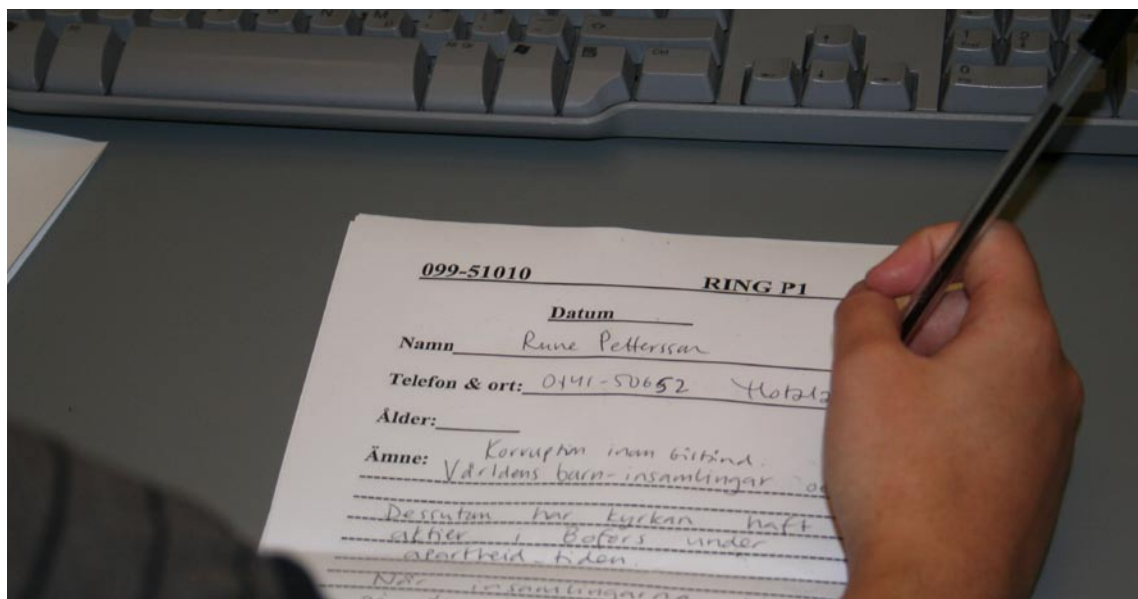
försöket att skapa dialog misslyckas. Genom att ställa frågor och hänvisa till en tredje part undviker Agneta Furvik att själva ta ställning i någon fråga. Det gör hon genomgående i hela vårt material. Själva säger hon att hon kan bli arg på inringarnas åsikter ibland, men att det inte är hennes uppgift som programledare. Bara i undantagsfall tar hon själv ställning och säger ifrån.

– Om de är grymt respektlösa. Men man kommer ganska långt på att vara djävulens advokat.

Hon vill helst behandla alla inringare lika, oavsett vad de tycker.

– Jag tror att ibland kan det höras en lättare antipati. Men jag försöker ha koll på det, att jag inte låter för trevlig mot dem som jag råkar hålla med och för otrevlig mot dem som jag inte håller med.

Under Agneta Furviks vecka hettade det aldrig riktigt till i invandrardebatten. Det talades en hel del om slöjan, men gränsen för vad som var okej att säga passerades aldrig. Men när man säger att några killar från Rinkeby borde flytta till Torabora-grottorna och att slöjbärande kvinnor är hjärntvättade, är inte det lite respektlöst? När Agneta

I slussen sitter alltid två personer som skriver ner vilka som ringer det magiska numret 099-510 10. Vilka som får komma med i programmet och prata med Agneta Furvik eller någon av de andra programledarna, beror främst på deras ämnesval. Det behövs variation.

Furvik får frågan säger hon att hon gillar drastiska uttalanden som Baktiars. De ger liv åt debatten. Kanske är det också mer okej för Baktiar, som är "en inifrån gruppen", att uttrycka sig så, än om en svenskfödd person hade sagt samma sak, menar hon.

Föreställ dig att en svenskfödd man hade sagt samma sak som Baktiar: Hur hade det låtit? Hade Agneta Furvik känt sig tvungen att dra en tydligare gräns i samtalet då? Själva säger hon att hon inte är säker på det; trots allt får Baktiar kritiska motfrågor. Exemplet med Baktiar visar hur det som sägs i Ring

P1 uppfattas olika beroende på vem som säger det. Ett uttalande lever inte sitt eget liv, utan måste alltid tolkas i sin kontext. Kanske är frågan om vad som får sägas i Ring P1 helt enkelt för enkel.

En programledare med rutin

Den struktur som finns i samtalet med Baktiar återkommer i många av Agneta Furviks samtal. När inringaren presenterar sitt argument håller hon sig avvaktande, bekräftar, förtydligar och sammanfattar. Sedan följer en följdfråga, ofta kritisk. Inringaren utvecklar och nyanserar (i bästa fall) sitt argument. På slutet sammanfattar Agneta Furvik gärna det som sagts igen. Det märks att hon har rutin på sitt programlederi. Själva tror hon att hon kanske är lite för snabb för vissa lyssnare.

– Ibland är jag kanske lite för hetsig, avbryter folk lite för mycket.

Att programleda i Ring P1 är svårt, poängterar hon. Det gäller att möta inringaren där den är, lyssna och ställa frågor som gör att resonemanget utvecklas. Eller faller. När det gäller invandringsdebatten är de inte de uttalade rasisterna som är svårast, tycker hon, utan "mittemellan-typerna".

– Jag skulle vilja bli bättre på att argumentera på ett smart och fiffigt sätt med de där försåtliga rasisterna, de som inte är pang på.

"Jag försöker att inte låta för trevlig mot dem som jag råkar hålla med och för otrevlig mot dem som jag inte håller med."

"What's your point?"

Han har varit med sedan Ring P1 startade och känner sig trygg i sin programledarroll. Men den som ringer in när Tomas Tengby är programledare kan aldrig vara säker på vad som ska hända...

TEXT: MARIE WENGER BILD: SANNA JANSSON

När Ring P1 startade för tio år sedan fick Tomas Tengby frågan om han ville bli programledare. Han hade jobbat i P3 tidigare och var, som han säger, van vid telefoner.

– Man skulle inte vara en sån där som måste ha ett manus för att göra ett program.

Han ger ett självsäkert intryck när vi intervjuar honom i Kanalhuset, där Sveriges Radio huserar i Göteborg. Men han understryker att Ring P1 är ett svårt program att göra.

– Man kan inte ha ett för stort trygghetsbehov.

Vad som helst kan ju hända i ett samtal som är helt oregisserat och direktsänt till hela Sverige. Och Tomas Tengby själv är inte heller någon förutsägbar programledare. Det märkte vi när vi lyssnade på samtal från en av hans veckor i oktober. Den veckan handlade debatten mycket om Sverigedemokraterna, i efterdyningarna av Jimmie Åkessons debattartikel. Men Tomas Tengby fick också ta emot samtal om Svenska för invandrare, människohandel, om slöjan och muslimer i största allmänhet.

Tomas Tengby använder sig förstås till stor del av samma strategier som de andra programledarna, i första hand dem som Ulla Moberg pekar ut. Han ber om förtydliganden, ställer följdfrågor och hänvisar emel-

lanåt till en tredje part. Ett försök, men ett misslyckat sådant, att koppla samman två inringare i en debatt förekommer också. Men hur aktiv han är i samtalet växlar mellan olika inringare, beroende på ämne och kanske även dagsform. Ofta låter han helt enkelt inringaren presentera sin åsikt och ställer öppna följdfrågor i

TOMAS OM TOMAS:

NAMN: Anders Tomas Tengby

ÅLDER: 53 år

BOR: I Göteborg, varifrån han också sänder

DET BÄSTA MED JOBBET: "Att det är kul."

TIDIGT RADIOMINNE: "Svar idag' varje dag efter skolan, ensam i köket med te och rostat bröd med honung."

TRIVIA: Bror till Magnus Tengby i Black Ingvars

stil med "Varför tror du att det är så här?" eller "Vad borde man göra åt det här?" Vid andra tillfällen blir han mycket ifrågasättande och går snabbt i debatt. Vi ska se några exempel på hur en argumentation kan se ut i Tomas Tengbys program.

Hjälpa eller stjälpa?

Tomas Tengby ser på sig själv som en tillåtande programledare. I princip ska alla åsikter få höras i Ring P1, så länge det inte rör sig om direkta lagö-

verträdelser som hets mot folkgrupp eller förtal, menar han. Han tror inte heller att det lönar sig att säga emot för mycket.

– Man tar udden av debatten om man alltid försöker väga upp. Det intressanta är att försöka förstå hur någon argumenterar.

Att hjälpa inringaren att utveckla sin argumentation, och lyssnarna att förstå den, är programledarens kanske viktigaste uppgift i Ring P1. Men det finns mer eller mindre stödjande sätt att göra det på. I inledningsskedet är det vanligt att programledaren upprepar och omformulerar det som inringaren säger. Saffe Biladama undrar till exempel om Sverigedemokraterna är emot invandring eller muslimer och får följdfrågan: "Du menar att Sverigedemokraterna du vet inte vad som vill eller?" Frågan bekräftar det som inringaren just har sagt, men ber också indirekt om en fortsättning.

Mer direkt, och mer ifrågasättande blir uppmaningen att utveckla i frågan som Mikael Fagrevi får. Han börjar samtalet med att prata om hustrun till en bekant som läser svenska för invandrare, när Tomas Tengby bryter in: "What's your point?" På så sätt markerar han tydligt att det är dags att bekänna färg: Vad tycker Mikael Fagrevi egentligen om SFI?

Ibland kan hela samtalet handla om att nå fram till inringarens egentliga ärende. Ola Jennebrink ringer in för att prata om människohandel. "Människosmuggling" är ett ord som beskriver företeelsen bättre, menar han, eftersom "det är folk som frivilligt betalar". Rätt etikett på rätt sak alltså, men under frågan om orden tycks det dölja

sig en viss bild av verkligheten och vissa värderingar. "What's the big deal, finns det ett problem oavsett vad vi kallar det för?" frågar Tomas Tengby, och han fortsätter att fråga under hela samtalet: "Jag frågar mig litegrann vad är du ute efter?" Han vill tränga djupare in i resonemanget, men Ola Jennebrink håller sig kvar i begreppsdiskussionen, och till slut får Tomas Tengby sammanfatta: "Trafficking och människohandel, där ska vi sortera i begreppen menar du." innan samtalet är slut. Nog har Ola Jennebrink fått fram vissa poänger: framför allt att sexhandeln är en myt, men hans uppfattningar har inte blivit bemötta.

När programledaren lyser igenom

Ola Jennebrinks inlägg ger faktiskt upphov till två svar, av inringare som retar sig på hans verklighetsbild. Här ser vi exempel på hur Tomas Tengby blir mer stödjande i sin programledarroll. När Anita Tärneborg hävdar att det visst finns trafficking och att den är ett stort problem säger han: "Dom allra flesta inom den politiska sfären och som bestämmer och stiftar lagar och sådär håller ju med dig." Genom att hänvisa till en auktoritet ger han Anita Tärneborgs uppfattning en viss tyngd. Nästa inringare i ämnet, Per Werner, använder sig av detta för att skapa ett samförstånd mellan sig

själv, Tomas Tengby och den tidigare inringaren: "Du sa ju väldigt bra, vid ett tillfälle här innan att lagstiftarna är

"Man tar upp den av debatten om man alltid försöker väga upp."

som tur var riksdagen och politikerna väldigt kloka." Då hänvisar Tomas Tengby återigen till en auktoritet, denna gång i form av majoriteten: "Jag tror ju att dom flesta i Sverige, tror att det finns människohandel faktiskt." Därmed

tycks saken avgjord: Ola Jennebrink är besegrad.

I andra samtal blir Tomas Tengby

tvärtom mycket ifrågasättande. Vi har redan sett vad som hände i samtalet med Mikael Willgert, som tyckte att Jimmie Åkesson hade rätt. En liknande debattsituation uppstår när inringaren Lennart Alvhult börjar prata om politiskt korrekta journalister. Ämnet ligger förstås nära Tomas Tengby själv, och han är mycket aktiv i samtalet. Det blir en ordväxling mellan inringare och programledare där Tomas Tengby framstår som starkt kritisk. När Lennart Alvhult säger att inte alla journalister är likadana svarar Tomas Tengby ironiskt: "Vilka är de då? Det vore bra att veta namnen, så vi vet vilka som är

goda?" Även hans omformuleringar av det som Lennart Alvhult säger har en ironisk udd. Han ifrågasätter själva uttrycket politiskt korrekt: "För det är ett begrepp som är ganska luddigt skulle jag vilja påstå."

Omformuleringar, följdfrågor och hänvisningar till en tredje part kan användas på olika sätt. Ibland tycks de mer ämnade att hjälpa upp inringarens argumentation, andra gånger att ifrågasätta den. Programledarna i Ring P1 ska vara opartiska precis som alla journalister som jobbar på Sveriges Radio, men de här exemplen visar att det inte är så enkelt. Olika påståenden triggar igång olika typer av reaktioner från programledaren.

Tomas Tengby i Kanalhuset i Göteborg, en stund efter att ha avslutat dagens sändning med ett sista "Tack för att du ringde!"

Att ta fajten är omöjligt

Medieforskaren Kent Asp, har studerat medias valbevakning av partierna sedan slutet av sjuttioalet. Han tycker att det är svårt att göra prognoser, man vet aldrig vad det kan dyka upp för händelser som påverkar resultatet, men han tror att Sverigedemokraterna kommer in i riksdagen nästa år.

TEXT OCH BILD: SANNA JANSSON

Inför valet 2006 tittade Kent Asp på hur mycket uppmärksamhet småpartierna fick i media. Hans forskning visar att Sverigedemokraterna inte fick mer medialuppmärksamhet än de andra småpartierna, mest uppmärksamhet fick Feministiskt Initiativ.

– SD fick ingen uppmärksamhet alls egentligen. När de fick det, var det en negativ behandling, säger han.

Inför nästa års val tycker Kent Asp att det ser likadant ut, Sverigedemokraternas mediala utrymmer är fortsatt litet, men han tror ändå att de kommer att komma in.

– Mycket tyder på det, säger han.

Han tycker att det viktigaste när media rapporterar om Sverigedemokraterna är att de inte särbehandlas.

– Medias ansvar är att behandla dem som ett parti bland alla andra. Kritiskt granskande som de är mot alla andra partier. Risken är annars att det blir en hjälpande hand för dem.

Fel blev det till exempel när Aftonbladet publicerade sin debattartikel med Jimmie Åkesson, Sverigedemokraternas partiledare. Efter debattartikeln följde sida upp med sida upp och sida ned, där han skulle motbevisas.

– Media bör inte bjuda på att ta fajten som man säger, menar han. Deras frågor blir väldigt dominant när debatten handlar om att ge dem mothugg. Det ingår i deras retorik att medierna är emot dem, ju mer stryk de får desto mer stämmer ju det och det stärker sympatisörerna, säger han.

Misstaget var framförallt att Afton-

bladet gjorde en för stor affär av publiceringen.

– De fick en enorm uppmärksamhet. Aftonbladet publiceringen var givetvis något som uppskattades av Sverigedemokraterna. Dilemmat är att man borde ta fajten, men att det inte går, säger han. Redan från utgångspunkten är rasisten inte öppen för rationella argument, säger han.

Trots att Sverigedemokraterna bankar på porten till riksdagen är Kent Asp hoppfull i sitt resonemang. Han tycker att toleransen gentemot invandring har ökat. Han pekar till exempel på media, som han menar, har blivit bättre på

Kent Asp tror att Sverige klarar Sverigedemokraterna.

att ha med fler människor med invandrarbakgrund i tidningar och teve, i vardagliga sammanhang. Han säger att förut var människor med invandrarbakgrund bara med i media när det handlade om olika problem.

– Det har ändrats, numera förekommer utländska namn i vanliga sammanhang, så i det avseendet har det blivit bättre, säger han.

Men om representationen och toleransen har ökat, varför ökar ändå Sverigedemokraterna?

– Man kan vända på det. Det kan vara så att genom det här så kanske de inte är så stora som de skulle kunna vara, säger han.

Han säger att svenskarna är ett upplyst folk och han tror att det svenska samhället kan klara av Sverigedemokraterna

– I det läge där vi är idag, tror jag att vi kan tillåta att de här rösterna kommer fram, säger han. Om man är demokrat får man faktiskt acceptera att såna här röster kommer upp och att folk röstar på dem. Det är en del av demokratin, det är åsikter som också ska få komma till tals i samhället.

Samma sak säger han om Ring P1.

– Det är viktigt att låta folk komma fram.

Att vår undersökning visar att en tredje del av inläggen, sms:en och mejlen som är med i programmet, berör invandring och andra kulturer, förvånar honom.

– Att det var så många, säger han.

– Det ger nog ändå ingen felaktig bild, tror han, det är nog något som berör folk mycket.

Han tycker att man kan vara kritisk till att invandringskritiska röster släpps fram i programmet, men som han säger, de bemöts ju. Han har svårt att se några positiva konsekvenser med att släppa fram främlingsfientliga röster i etern men säger samtidigt:

– Det är inte självklart att fördomar får andra människor att bli fördomsfulla, säger han.

Tvärtom tror han att många kan reagera genom att dra öronen åt sig och inte alls hålla med de kritiska röster som kommer fram.

– Ibland är det tacksamt att låta en tokstolle hålla på, säger han.

Hallå där Erica Hedin,

mångfaldsansvarig på SR och före detta projektledare på Ring P1, under tiden december 2003 till augusti 2006.

TEXT: SANNA JANSSON BILD:SR

Erica Hedin tycker inte att Ring P1 är en rasistradio.

En tredjedel av inlagen i oktober berörde invandring och andra kulturer och Sverigedemokraterna. Hur ser du på det?

– Jag tycker inte att det är så förvånande. Sannolikt är att det diskuteras lika mycket i andra medier.

Främst var det slöjan som debatterades, varför tror du att det var så?

– Slöjan är ju ett synligt tecken på religionstillhörighet, den är enkelt att uttala sig om.

Ring P1 har blivit kallat för rasistradio hur ser du på det?

– Ring P1 har allt sedan starten mött den typen av diskussion, det utgår från den falska föreställningen att Ring P1 inte har regler. Vi får till exempel inte begå yttrandefrihetsbrott.

Hur ser du på att Ring P1 blivit kallat för rasistradio?

– Jag tycker inte att det är det, jag tror inte att det är arenan i sig som skapar de här åsikterna. Vi blir inte av med de här åsikterna för att torget(Ring P1) tas bort. Då skulle åsikterna hamna någon annanstans.

Vår fakta svart på vitt

Frågor kring invandring och andra kulturer utgjorde mer än en tredjedel av debatten i Ring P1 under de fyra veckor vi lyssnade igenom. 36 procent av de 230 inlägg som sändes i Ring P1 mellan den 28:e september och den 25:e oktober berörde alltså frågor kring islam, Sverigedemokraterna, invandrare och andra kulturer i Sverige.

TEXT: SANDRA BARCELLA OCH MARIE WENGER

”En debatt bland andra” säger projektledare Linda Belanner om invandrarfrågorna i Ring P1. En rätt stor sådan, får vi lägga till. Delvis beror kanske det myckna pratet om invandrare och främmande kulturer i Ring P1 på höstens mediebevakning kring Sverigedemokraterna och diskussionen om slöjbärande i det offentliga rummet, men vår undersökning tycks ändå peka på att invandrarfrågor är något som berör Ring P1-lyssarna.

De som arbetar med Ring P1 framhåller gärna att programmet är en demokratisk plattform för alla, inte minst invandrare. Vår undersökning verkar bekräfta den bilden – 23 procent av inringarna hade utländsk bakgrund. Andelen utrikesfödda i Sverige är i dagsläget mindre än 15 procent, vilket pekar på att fler invandrare ringer in till Ring P1 än vad man kan förvänta sig med tanke på hur många utrikesfödda som bor i Sverige. Samtidigt som det är troligt att extra många personer med utländsk bakgrund ringer in för att prata om just invandrarfrågor, eftersom de berör dem själva. Hur som helst ser vi det som positivt att de som debatten handlar om också är med och debatterar.

Det har i vissa fall varit svårt att avgöra om de som ring-

er in kan kategoriseras som invandrare – inte minst för att själva begreppet ”invandrare” är ett så generellt och luddigt begrepp som saknar en officiell definition. Vi valde att försöka avgöra om en inringare hade utländsk bakgrund baserat på eventuell brytning, deras namn och på vad de berättade om sig själva under programmets gång.

Diskussionerna var oftast mansdominerade. Bara 27 procent av inringarna var kvinnor, trots att andelen kvinnor i medieforskaren Karin Nordbergs undersökning av Ring P1 var 46 procent. Allra sämst representerade var kvinnor med utländsk bakgrund. Bara tre stycken var med i vårt material, vilket är sorgligt med tanke på att en så stor del av debatten handlade om muslimska kvinnors klädvanor.

Under dessa fyra oktoberveckor ringde tre gånger fler människor in för att kritisera eller försvara andra kulturer och religioner, än för att diskutera invandring. Debatten kretsade alltså mindre kring invandring i sig än hur andra religioner och seder bör hanteras i Sverige. Islam var nästan uteslutande den religion som debatterades. Samtidigt

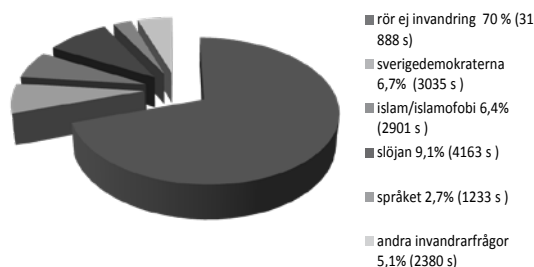
innebar diskussionerna kring islam och påstådda muslimska seder att frågor kring vad som är svenskt också debatterades flitigt.

De fyra tydligaste ”invandrardebatterna” var debatterna kring Sverigedemokraterna, islam, slöjan och vilka språk som bör talas på offentliga platser i Sverige. Den relativt begränsade debatten kring språkbruk utgjorde bara 2,7 procent av de invandrarrelaterade debatterna, men språkdebatten kunde å andra sidan stoltsera

med dubbelt så många kvinnliga inringare som manliga. Språkdebatten var ett exempel på hur en debatt kan uppstå direkt i Ring P1, utan att ha tagits upp av andra medier först. Många inlägg i vårt material hade annars sin grund i en redan pågående diskussion i medierna.

En sådan var diskussionen om slöjan, det utan tvekan största debattämnet i vår undersökning. Hela 44 procent

Debattämnen i invandringensdebatten
(andel av den totala programtiden 45600 s)

av de invandrarrelaterade inläggen handlade om slöjan. Här var andelen kvinnor mycket lägre än i språkdebatten, men något högre än snittet – 33,3 procent.

Debatterna om språket och slöjan rörde båda, som namnen antyder, mycket konkreta frågor. De är exempel på hur det privata och vardagliga – hur människor talar med varandra och klär sig – blir föremål för offentlig diskussion. Enligt Christian Svensson, som har studerat det offentliga samtalet i svenska tevedebattprogram, är detta utmärkande för just debattprogram där allmänheten deltar. Det kan också vara en demokratisk tillgång:

”Samhällsdebatt (och politik) har oftast förknippats med frågor som rör parlamentet och de formella politiska institutionerna. På det viset har man utslutit det privata

och, indirekt, kvinnor och familjen från samhällsdebatten. Men om politik också antas inkludera det personliga, livsstil, och vardagskultur så kan dessa program fylla en viktig funktion.”

I den mer abstrakta diskussionen kring islam och i den politiska diskussionen kring Sverigedemokraterna var andelen kvinnliga inringare oerhört mycket lägre. Bara en enda kvinna ringde in för att diskutera Sverigedemokraterna, jämfört med tretton män. Siffrorna är ungefär desamma för islamdebatten: en kvinna ringde in för att prata om islam, jämfört med tolv män.

Jämnt med inringare för och emot

Hälften av de inringare som hade en åsikt om invandring eller andra kulturer och religioner, ringde in för att försvara invandring och andra kulturer. Lika många ringde in för att kritisera samma ämnen. Debatten var med andra ord mycket jämn – positiva röster balanserades väl av kritiska röster. Slöjdebatten, islamdebatten och debatten kring Sverigedemokraterna var särskilt varierade. Många olika åsikter kom fram och påståenden blev ofta bemötta av andra inringare i samma program eller nästa dag. Bara den lilla språkdebatten var ensidig – samtliga som ringde in där menade att människor bör tala svenska på offentliga platser i Sverige.

På gränsen

Även programledarna spelade en viktig roll för bredden av olika perspektiv – särskilt Täckas Fogelberg och Alexandra Pascalidou argumenterade flitigt med inringarna. Tomas Tengby växlade mellan en passiv och en aktiv inställning, medan Agneta Furvik genomgående var mer dämpad och tillbakalutad i samtalen.

Samtidigt hade alla programledare en gräns där de inte ville ta debatten alls längre. Täckas avbröt flitigt vissa inringare med frågan ”förresten, tänker du vaccinera dig?” istället för att debattera med dem. Täckas är känd för att inte hymna med vad han tycker i Ring P1, särskilt när det gäller invandringskritiska röster.

Tomas Tengby är en av dem som håller hårdare på opartiskheten, men vid några tillfällen tycks han ändå ta ställning, vilket märktes särskilt tydligt i samtalet med en inringare som försvarade Sverigedemokraternas åsikter.

Alexandra Pascalidou är i opposition med alla inringare, det egentligen bara i ett

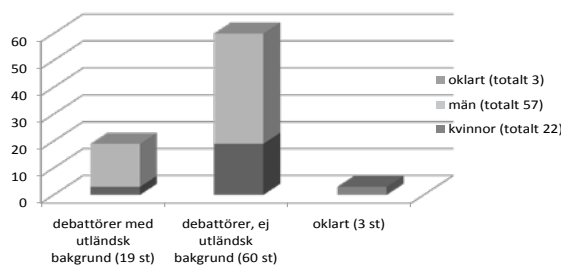
samtal som det framstår som att inringaren har korsat en gräns för vad som är tillåtet. Man får intrycket att hon avslutar samtalet i förtid eftersom att hon håller på att tappa kontrollen på inringaren. Det här inlägget har en tydlig islamofobisk hållning, men trots inläggets art verkar det

som att det snarare är inringarens vilja att ta över och styra samtalet, som får henne att reagera. Det samlade intrycket blir alltså att man får ta upp intoleranta åsikter i hennes program så länge man håller sig till samtalsreglerna.

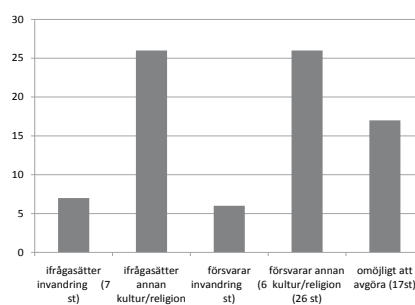
Agneta Furviks samtal följde alla ett bestämt mönster, där hon som programledare framförallt lyfte fram inringarens argumentation och inte själv gick in i aktiv debatt. Kanske berodde det helt enkelt på att inga

inringare framstod som direkt främlingsfientliga under hennes vecka.

Debattörer i invandringsdebatten
(antal kvinnor och män med/utan utländsk bakgrund, av

Inläggens inställning till invandring respektive andra kulturer
(antal inlägg, sammanlagt 82 st)

Källor:

Christian Svensson: *Samtal, deltagande och demokrati i svenska TV-debattprogram*, s.35

Karin Nordberg: *Folkhemmets nya röster* s.90-91

Vem bryr sig om Ring P1?

TEXT: MARIE WENGER

På lur i etern började som en fråga, en fråga om det offentliga samtalet. Finns det gränser för vad man kan säga i offentlighetens ljus, och hur vaktas de? Ring P1 verkade som det perfekta studieobjektet, eftersom det i alla fall har ambitionen att vara en helt fri debattarena för alla. Invandrardebatten det perfekta caset, eftersom den är så laddad – en debatt som lätt blir obehaglig.

Där Ring P1 och invandrarfrågorna möts finns en rädsla – kanske till och med ett förakt – för det vanliga folket där ute. Där sitter de vid frukostborden och odlar sin vardagsrasism. Sen ringer de till Ring P1 och lusar ner i etern.

Vi började fråga och lyssna, och ganska snart visade sig två saker: För det första att alla åsikter verkligen är välkomna i Ring P1. I alla fall nästan. Det ska vara högt i tak, tycker de som arbetar med programmet, och det är snarare inringarnas argumentationsförmåga som sätter gränser för dem än sluss, producent och programledare.

För det andra att invandrardebatten är en stor debatt i Ring P1. En tredjedel av programtiden är mycket. Kanske råkade vi hamna i fyra särskilt invandrarfrågetäta veckor, men min kvalificerade gissning är att man pratar ganska mycket om invandrare och deras kulturer överlag i Ring P1. Säkert mer än i vart tjugonde samtal, som Agneta Furvik trodde.

Visst kan man kalla en del av rösterna i Ring P1 för främlingsfientliga, trots producenters och programledares intyganden att det bara handlar om några enstaka få. Värre än Jimmie Åkesson, som får yttra sig på bästa debattplats i Aftonbladet? Det är jag inte lika säker på. Och

långt ifrån alla som vill prata om de här frågorna är främlingsfientliga. Ju fler som ringer in i ett ämne, desto mer nyanserad blir debatten.

Under arbetets gång har det istället dykt upp en ny fråga: Vad spelar det egentligen för roll vad någon säger i Ring P1? Visst, politiker lyssnar och det händer till och med att Studio ett plockar upp inringarnas ämnen emellanåt. Men allvarligt talat, är det egentligen någon som ser Ring P1 som en politisk kraft att räkna med?

När vi frågade Carl Dahlström, som undersökt mediedebattens inflytande på invandrapolitiken, kändes det nästan pinsamt. Ring P1 låg så uppenbart utanför hans intresse. Skulle den debatten påverka politiken? Knappast.

Nog skrockas det en del i finrummen när Ring P1 kommer på tal också. Man talar om en "ventil" för folks fördomar. Jag ser framför mig hur folkopinionen sjunker ihop som en trasig cykelslang. Så kan man lugnt presentera den som en harmlös siffra i nästa SOM-undersökning istället.

Jag har också skrattat åt Ring P1 ibland. Men jag önskar att det inte gick så lätt att vifta bort människors vilja att prata om problem. Habermas tanke om det deliberativa samtalet är kanske idealiserande och orealistisk, men den är vacker. Den säger att vi kommer närmare sanning och rättvisa ju fler som är med och pratar, om alla lyssnar och tar varandra på allvar.

Tänk om alla lyssnade och tog Ring P1 på allvar. Tänk om fler ringde in. Tänk om du ringde in. Då skulle debatten kanske se annorlunda ut. Då skulle den vara din debatt.

"Men allvarligt talat, är det egentligen någon som ser Ring P1 som en politisk kraft att räkna med?"

Förtryck är kollektivt, åsikter är individuella

TEXT: SANNA JANSSON

En av Ring P1:s ambitioner är att låta svenska folket få en röst i etern och i den offentliga debatten. Men är det verkligen svenska folkets röst som hörs i Ring P1? Vem är det egentligen som ringer in?

Det flesta som ringer in är vita män i femtioårsåldern, får vi veta när vi gör vår deltagande observation. Är det representativa för svenska folket? Svaret blir solklart nej. Men är en vit man i femtioårsåldern ens representativ för de andra vita männen i hans ålder? Inte ens det är självklart. Även om de har samma hudfärg, samma religion, samma födelseland uppfattar en Stockholms moské som en "häxhatt" och en annan uppfattar den på ett annat sätt.

En tredjedel av programtiden i oktober månad ägnas åt invandringsrelaterade frågor. Är det då representativt för vad svenskar pratar om hemma vid köksbordet? Omöjligt att svara på, blir min kommentar. Visst det kan ge en hint, men hur representativa Ring P1:s debattörer är för svenskar i allmänhet är det ingen som vet.

Är en muslim som ringer in till Ring P1 representativ för alla muslimer? Svaret är likasom i fallet med de vita männen i femtioårsåldern givetvis nej, men i en del som samtal i programmet framstår det så. Frågorna till muslimska inringare ställs ibland som ett åhh, nu får vi svar direkt från källan, nu ska vi få veta vad muslimerna egentligen tycker, tänker och gör.

Det är strålande att minoriteter får komma till tals i jag-form, men när deras åsikter framstår som representativa för hela kollektivet blir det problematiskt. När de får svara på frågor som är mer av personlig art än av politisk ges deras personliga erfarenheter en politisk dimension som gör att just dessa erfarenheter att bli generaliserbara. Frågor som Hur många vanliga svenska medborgare försöker ni som muslimer ragga och omvandla och konvertera och övertyga om er egen sanning, ger svaret en legi-

timitet som ett svar för alla muslimer. Frågan är i det här fallet en fråga som tidigare ställts av en annan inringare, alltså blir det svårt att ställa programledaren tillsvars för formuleringen. Men kontentan blir, oavsett vem som formulerat frågan, att andra lyssnare kan dra slutsatsen, jaha så här tänker muslimerna, när det egentligen handlar om en persons synsätt. Kan en muslim ge svaret på hur alla muslimer tänker och agerar? Givetvis inte.

Kollektivering av erfarenheter är viktigt när det handlar om att visa på strukturer som förtrycker. Men en kollektivisering av åsikter grundade på kollektiv erfarenhet är inte samma sak. Om två invandrare blivit diskriminerade från ett jobb på grund av sitt ursprung har de en gemensam erfarenhet men inte självklart samma åsikt om hur man ska lösa problematiken.

Man kan därför inte ställa en fråga riktad till en person, och den här frågan är ett påhittat exempel, som hur ser ni invandrare på att ni blir diskriminerade på arbetsmarknaden? Istället måste frågan bli personlig, hur ser du på att du blivit diskriminerad på grund av ditt ursprung? Svaret kommer då att bli grundat på en erfarenhet som en minoritetsgrupp har gemensamt i många fall, men åsikten är fortfarande personlig.

Jag vill vifta med varningsflagg för faran med att göra, enskilda inringares uppfattning om politik som representativ för en större grupp. Jag anser att det är viktigt att varje inringare och intervjupersoner också i andra medier får betraktas som individer när de uttalar åsikter.

Det är värt att ha i minnet när man lyssnar på programmet och tar del av andra medier. Det är också viktigt att tänka på som journalist. Annars kan man dra fel slutsatser. Det bästa är om alla som inte är valda på något sätt får representera sina egna åsikter och ingen annans.

"Är en muslim som ringer in till Ring P1 representativ för alla muslimer?"

Arbetsrapport

På lur i etern

Sandra Barcella, Sanna Jansson och Marie Wenger
Göteborgs universitet, JMG, Journalistprogrammet, Ht 09, Britt Börjesson

Abstract in English

Title: På lur i etern

Authors: Sandra Barcella, Sanna Jansson and Marie Wenger

Third term, autumn 2009

Journalism Studies 120 ECTS Credits

Göteborgs universitet (University of Gothenburg)

På lur i etern studies the debate on immigrants and other cultures in the call-in radio programme Ring P1. We investigate and problematize public discourse in a programme where anyone can take part. What characterizes the debate about immigrants and other cultures, and how do the moderators handle it? Our questions thus work on two levels:

The debate:

How much time does talk about immigrants and other culture take up in the program?
What subjects are brought up by the callers and how do they argue around them?

The dynamics of conversation:

How do the moderators act in the conversations? What are the consequences of different moderators' strategies? Are there limits for what can be said and, in that case, what do these limits look like?

Our approach originates in theories about discussion and deliberative democracy. Mainly, we have based our study on the theories of Jürgen Habermas. His theories play an important role for the development of public journalism – a movement with similar ambitions to those of Ring P1. The Swedish journalist and ardent advocate of public journalism – Petter Beckman – presents a scheme for the difference between debate and dialogue. We have leaned on his distinctions between debate and dialogue in our analysis.

Our study is based on transcribed conversations from 19 programmes. The conversations have been analysed quantitatively based on duration, the caller's sex and foreign or Swedish background (when this has been possible to determine), debate topic and attitude towards immigration or other cultures. We have also performed a qualitative analysis of the conversations, focusing on the callers' argumentation techniques and the dynamics between moderator and caller. Finally, we have interviewed the four programme moderators whose shows we have analysed and completed this with interviewing various media experts.

The debate around immigration and other cultures occupied 30% of the time in Ring P1 during the period we studied. This is a surprisingly high figure, considering the low estimations of the moderators themselves. At the same time, the figure is not surprising considering the derogatory epithet "racist radio" that has often been given to Ring P1.

Amongst the callers, 70% were men, which is in accordance with what previous studies have shown. 24% of the callers were foreigners themselves; nearly all of them were men.

Just as many callers positioned themselves as positive to immigration and/or other cultures, as the number of callers that criticized this. Most of the calls concerned muslims, their religion and cultures in the context of Swedish society.

The four moderators differ widely in their argumentation strategies, particularly in handling negative comments about immigrants. A few times, the limit for what the moderator tolerates seems to have been crossed. In such cases, the moderator has either chosen to take sides in the debate (and thereby compromised his or her claim of objectivity), tried to steer away from the subject or made it clear to the caller that they are not following the rules of normal conversation in Ring P1.

Arbetsmetod och urval

Vår huvudsakliga metod har bestått i en samtalsanalys av 19 Ring P1-sändningar (28/9- 23/10 2009). Sammanlagt rör det sig om 760 minuter. Vi valde alltså att lyssna på samtal under en sammanhängande period, istället för att slumpa ut en syntetisk månad. Eftersom vi planerade en kvalitativ analys av materialet, där vi ville följa argumentationen i varje debatt, kändes det beslutet ganska naturligt. Nackdelen med ett sådant urval är att det gör våra kvantitativa resultat mindre tillförlitliga. Siffrorna i magasinet får därför ses som ett komplement till den kvalitativa analysen, eller som en provstudie. En mer ingående kvantitativ analys på ett större material skulle absolut vara ett intressant sätt att gå vidare i ämnet, desto mer eftersom våra resultat tyder på att debatten kring invandring är ett mycket påtagligt inslag i Ring P1. Lyssningen täcker in fyra olika programledare, alla väl inkörda på programmets rutiner. Vi tyckte det var viktigt att få in flera olika programledare, eftersom vi antog att deras personlighet skulle spela stor roll för hur samtalen utvecklades. Den sista dagen hoppade Nina Glans, tidigare programledare i Ring P1 och numera kanalchef för Radio Göteborg, in. Vi valde att ta med hennes sändning i analysen också, men har inte analyserat hennes programledarstil. Den 14/10 sändes inte Ring P1, på grund av en riksdagsdebatt.

Vårt material består av alla de samtal som på något sätt berör invandring, invandrare eller deras kulturer. Dessa samtal har vi transkriberat och analyserat både kvantitativt och kvalitativt.

Den kvantitativa analysen riktade framförallt in sig på invandrardebattens storlek: inläggens längd och antal i förhållande till programmet som helhet. Samtalen föll ganska snart ut i ett antal större huvuddebatter, som vi har behandlat var för sig. Vi har också noterat inringarnas kön och eventuell invandrarbakgrund. Detta eftersom vi menar att kvaliteten på ett offentligt samtal delvis beror på hur väl representerade olika grupper är. Ytterligare en viktig variabel i den kvantitativa analysen var inringarnas inställning till invandring och/eller andra kulturer, samt eventuella referenser till Sverigedemokraterna.

Vissa variabler i den kvantitativa analysen var problematiska. Inringarnas eventuella utländska bakgrund har vi till exempel fått gissa oss till med hjälp av namn och svenskt uttal. ”Utländsk bakgrund” är också en grov kategori för människor med alla möjliga bakgrunder., men vi tyckte ändå att variabeln var tillräckligt relevant i sammanhanget för att ha med den. Andra variabler, som programledarens passiva/aktiva hållning i samtalet och positiva/negativa inställning till inringarnas åsikter, var svåra att bedöma objektivt. Därför har vi inte dragit några större växlar på dem i vårt resultat.

I den kvalitativa analysen intresserade vi oss för vilka argument som fördes fram i de olika huvuddebatterna. Delvis har dessa argument jämförts med debatten på de stora tidningarnas debattsidor, ett offentligt samtal som är mindre öppet för vanligt folk. Vi har försökt att se några huvudlinjer i varje debatt. Detta är vad som framförallt ligger till grund för artiklarna om de fyra huvuddebatterna. När det gäller programledarna har vi letat efter olika strategier för att utveckla och bemöta inringarnas argument. Här har vi delvis använt oss av Ulla Mobergs indelning i fyra typstrategier, samt av Petter Beckmans debatt-dialogschema. Vi har särskilt letat efter tillfällen där programledarna på något sätt avviker från sina vanliga strategier, kanske för att inringarens argumentation närmar sig en ”gräns”.

Den kvalitativa analysen led av för lösa teorityglar. Vi har haft svårt att hitta ett teoretiskt analysverktyg som kunde användas på hela materialet. Det finns många intressanta spår i materialet, men de pekar i olika riktningar, svarar på olika frågor. En tydligare frågeställning och en snävare blick på materialet hade gjort vårt magasin mer sammanhållet.

Hur ska man tolka en utsaga i ett samtal? Det tycks finnas tusen sätt, och vi var ofta oense om vad som egentligen hände mellan programledare och inringare. Vår analys är därför i hög grad en produkt av våra subjektiva uppfattningar. För att verkligen göra reda för de här problemen hade vi kanske behövt ett mindre material.

Arbetsfördelningen

Sandra Barcella

Vetenskapliga moment

Transkribering av samtal i Ring P1, 28:e september – 2:e oktober, samt 23:e oktober

Kvalitativ analys av Täppas Fogelbergs vecka

Kodning

Skrivna artiklar

Det förlovad landet- främlingshat och smygrasism

Debatten om islam – Beslöjade kvinnor och fanatiska män

”Ska du vaccinera dig förresten?”

Täppas strategier

Intervjuer

Täppas Fogelberg

Kent Asp

Roland Zuiderveld

Sanna Jansson

Vetenskapliga moment

Deltagande observation, den 19 oktober och den 20 oktober.
Transkribering av Alexandra Pascalidou's program den 5:e oktober – 9:e oktober samt Tomas Tengby's program den 23:e oktober
Kodning av ovanstående transkriberade program
Kvalitativ analys av ovanstående transkriberade program

Skrivna artiklar

Ring P1- demokratins avantgarde eller en rasistisk megafon? – En inledande ledare
Så fungerar det – en artikel om Ring P1
Världens bästa antirasistradio – En artikel med Alexandra Pascalidou
Bemötandet styr samtalet – en artikel om retorik och debatt och dialog
Alexandra Pascalidou – debattören – en artikel om Alexandra Pascalidou's programledarstil
Att ta fajten är omöjligt – En artikel med Kent Asp
Hallå där – kommentarer av Erica Hedin
Slutkrönika – Förtryck är kollektivt, åsikter individuella

Intervjuer

Linda Belanner
Alexandra Pascalidou
Kent Asp
Erica Hedin

Marie Wenger

Vetenskapliga moment

Deltagande observation, den 19 oktober och den 20 oktober
Transkribering av samtal i Ring P1, den 12-13 och 15-21 oktober
Kodning av de samtal som jag transkriberat
Kvalitativ analys av Agneta Furvik's vecka (12-13 och 15-16 oktober) samt tre dagar Tomas Tengby (19-21 oktober)

Intervjuer

Carl Dahlström, den 12 november
Agneta Furvik, den 20 november

Böcker och lästa artiklar?

Skrivna artiklar

Det offentliga samtalet
Debatten om slöjan: ”Hur skiljer man på förtryckt och fritt val?”
Debatten om SD: ”En rasist är väl en rasist även i blommig klänning eller i kostym?”
”Rasistradion är världens myt”
Agneta Furvik: djävulens snällaste advokat
”What's your point?”
Vem bryr sig om Ring P1?

Målgrupp

Vår målgrupp är journalister, som bör om de inte gjort det, fundera över problematiken med hur Sverigedemokrater borde behandlas i media. Här visas ett exempel på en debatt som släpper fram dessa röster, en av få arenor i Sverige som gör det. Vi tror att vi kan få tankehjulen att snurra hos de flesta genom vår problematisering av ämnet. Vi tror att en publicering i Journalisten hade passat bra.

Publiceringstillstånd

Alla foton är tagna av oss själva utom de på Tappas Fogelberg och Erica Hedin. Muntligt publiceringstillstånd finns i båda fallen. Illustrationerna är egenhändigt förfärdigade.

Referenser

Muntliga källor

Ring P1-medarbetare

Agneta Furvik, programledare, tel: 0709-747722, e-post: agneta.furvik@sr.se

Alexandra Pascalidou, programledare, tel: 0708-202707, e-post: alexandra@pascalidou.se

Linda Belanner, projektledare och producent för Ring P1, tel: 031-837741, e-post: linda.belanner@sr.se

Nina Glans, kanalchef för SR Göteborg och tidigare programledare i Ring P1 tel: 031-837535, e-post: nina.glans@sr.se

Tomas Tengby, programledare, tel: 0705-14 77 33, e-post: tomas.tengby@sr.se

Tappas Fogelberg, programledare, tel: 0703-976276, e-post: tappas@tappas.se

Expertkommentarer

Kent Asp, professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Göteborgs universitet, tel: 031-786 1228, e-post: kent.asp@jmg.gu.se

Carl Dahlström, doktor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, tel: 031-786 4599, e-post: carl.dahlstrom@pol.gu.se

Erica Hedin, tidigare projektledare för Ring P1, tel: 0708-776821, e-post: erica.hedin@sr.se

Roland Zuiderveld, redaktör på SVT:s Kulturnyheter, tel: 0708-42 72 52, e-post: roland.zuiderveld@svt.se

Artiklar (refererade med *)

Azmeh Rasmussen, Sara: ”Slöjan är ditt eget problem, Khalifa”, Expressen 23.09.2009.

Dahlberg, Anna: ”Slaget om slöjan”, Expressen 27.09.2009.

Demirbag-Sten, Dilsa: ”Jag kan inte hävda rätten att gå klädd i bikini i moskén”, Dagens Nyheter 24.09.2009.*

Hakelius, Johan: "Ring P1 sabbar för vår demokrati", Expressen 27.05.2009*

Hedin, Erica: "Dämpa bruset och lyssna" Svenska Dagbladet 08.05.2005*

Khalifa, Alia: "Förbjud mig inte att vara mig själv.", Expressen 20.09.2009.*

Kjöller, Hanne: "Niqab: dolt ansikte – inget för pedagoger", Dagens Nyheter 19.09.2009.*

Lernfelt, Malin: "Varför välja utanförskap?", Göteborgs-Posten 21.09.2009.

Martens, Ann-Charlotte: "Lägg ner P1:s rasistradio", Expressen 11.03.2008.*

Orrenius, Niklas: "Högskolan ser problem med niqab", Sydsvenskan 27.09.2009

Verdinelli, Cecilia: "Slöjdebatten gör att vi inte ser oss själva", Göteborgs-Posten* 22.11.2009.

Zuiderfelt, Roland: "Svenska medier leker på Sverigedemokraternas villkor", Dagens Nyheter 21.10.2009.

Litteratur (refererad med *)

Beckman, Petter: *Riv stängslan*, Stiftelsen Institutet för mediastudier, Stockholm 2003.*

Brune, Ylva: *Nyheter från gränsen: tre studier i journalistik om "invandrare", flyktingar och rasistiskt våld*, Göteborgs universitet, Göteborg 2004.*

Dahlström, Carl: *Nästan välkomna. Invandrapolitikens retorik och praktik*, Göteborgs universitet, Göteborg 2004.*

Demokratiutredningen: *En uthållig demokrati: politik för folkstyrelse på 2000-talet*. SOU 2000:1, Fritzes offentliga publikationer, Stockholm 2000.*

Habermas, Jürgen: *Diskurs, rätt och demokrati*, Daidalos, Göteborg 1995.*

Habermas, Jürgen: *Borgerlig offentlighet: kategorierna "privat" och "offentligt" i det moderna samhället*, Arkiv, Lund 1984.*

Haas, Tanni och Steiner, Linda: "Public journalism as a journalism of publics: Implications of the Habermas Fraser debate for public journalism" i *Journalism* 2001:2 (<http://www.sagepublications.com>)

Moberg, Ulla: "Allmänhetens röst – interaktion i telefonsamtal i radio" i Björn Melander m.fl. (red.): *Svenskans beskrivning nr 26*, Hallgren & Fallgren, Uppsala 2004.*

Moberg, Ulla: "Inskolning i radions offentliga samtal" i *Ankare för sändning eller publik?* Stiftelsen Institutet för mediastudier, Stockholm 2007.*

Nordberg, Karin: *Folkhemmets nya röster: Ring P1- en alternativ offentlighet?* Stiftelsen Institutet för mediestudier, Stockholm 2006.*

Svensson, Christian: *Samtal, deltagande och demokrati i svenska TV-debattprogram*, Linköpings universitet, Linköping 2001.*

Sveriges Radios public service-handbok, Sveriges Radio AB, Stockholm 2009.

Bilaga 1:

Kodschema

V1 Datum

- 0928
- 0929
- 0930
- 1001
- 1002...

V2 Nr på inslag: löpande

V3 Kön

- 1. kvinna
- 2. man

V4 Uppfattar att inringaren har utländsk bakgrund

- 1. ja
- 2. nej

V5 Inläggets längd (sekunder): löpande

V6 Inläggets art

- 1. bandat
- 2. mejl/sms
- 3. live

V7 Inringaren hänvisar i första hand till

- 1. tidigare inlägg
- 2. befintlig debatt i SR
- 3. befintlig debatt i andra medier
- 4. annat
- 5. framgår ej

V8 Invandring är

- 1. huvudfråga
- 2. bifråga

V9 Debattfråga: String

V10 Huvudaspekt på invandringsfrågan som tas upp: String

V11 Biaspekt: String

V12 Referens till sverigedemokraterna

- 1. positiv
- 2. negativ
- 3. omöjligt att avgöra

4. ingen referens till sd

V13 Inringarens huvudsakliga inställning

1. ifrågasätter/kritiserar invandring
2. försvarar invandring
3. ifrågasätter/kritiserar annan kultur/religion
4. försvarar annan religion/kultur
5. omöjligt att avgöra

V14 Programledarens strategi

1. huvudsakligen passiv
2. huvudsakligen aktiv

V15 Programledarens huvudsakliga inställning till inringarens påståenden

1. kritisk
2. medhållande
3. neutral
4. omöjligt att avgöra

V16 Hur yttrar sig programledarens inställning?: String

V17 Ståndpunkt i invandrarrelaterade frågor: String

V18 Debatt¹

1. Sverigedemokraterna
2. Jimmie Åkesson
3. Islam
4. Slöjan
5. Språk
6. Invandring
7. Människohandel
8. Förintelsen
9. Övrigt

---

¹Variabel 18 lades till när vi hade gjort en första kodning och hittat ett antal större debatter.

Bilaga 2:

Frågor för kvalitativ analys

- 1) Debattfråga – vad den som ringer in vill prata om?
- 2) Hur förhåller sig inringaren till invandring och andra kulturer?
- 3) Hur förhåller sig programledaren till inringarens ståndpunkter?
- 4) Vilka strategier använder pl för att bemöta ir:s ståndpunkter?
  - a.) instämmande småord
  - b.) ifrågasättande småord
  - c.) följdfråga
  - d.) motargument-eget
  - e.) motargument-annans
  - f.) sammanfattar ir:s ståndpunkt
  - g.) helt nytt inlägg
  - h.) helt nytt ämne
  - i.) ironiskt tonfall)
- 5) Hur förhåller sig inlägget till tidigare debatt i a.) Ring P1 b.) SR c.) andra medier?
- 6) Övrigt